

Job

Ya meippanggep nunyan libluh e Job

Hi Job ey kamekangngu-unnud ni ingganah nan Apu Dios. Nem hakey ni aggew ey limmaw hi Satanas di kad-an Apu Dios di kabunyan et ehelen tun hi-gatu e mukun kamekangngu-unnud hi Job ni hi-gatu ey tep tuka benbendisyonin ingganah. Niya kan Satanas nan Apu Dios ey gullat ni i-abulut tun panhelheltap tu hi Job et nanna-ud ni iwalleng Job hu tuka pengullug niya iddutan tu hi Apu Dios. Pinhed Apu Dios ni peang-ang e beken ni makulug huyya et iebulut tu hi Satanas ni mengippehelheltap nan Job. Niya in-abulut tun endien Satanas hu hipan wadan Job.

Yan nengamtaan idan tellun gagayyum Job e hi Eliphas, hi Bildad et hi Sophar humman idan ligat ni neipahding ni hi-gatu ey limmaw idan an menga-alluk ni hi-gatu. Nem entanni kumedek ey kanday wada impahding Job ni lawah et mukun kamanhelheltap. Tep kanday gullat ni endi lawah ni impahding tu, et eleg et iebulut Apu Dios ni an manhelheltap. Nem kan Job ey endi tu impahding ni an umhulun ni pengippehelheltapan Apu Dios ni hi-gatu. Sinaggan nan Job niyadda gagayyum tun himmenummangan meippanggep nunya. Entanni ey nakaddismayah hi Job et endi law petek tu hu tuka pannemnem ni nunyan ligat ni tuka helheltapa.

Lektattuy immehel hi Apu Dios nan Job et kantun hi-gatuy eleg kabaelin tuun ewwatan ni emin hu meippanggep ni pinhed tun pehding di tutu-u tu. Ya importanteh ni pehding ni tutu-u ey mandinnel idan Apu Dios ma-lat amtaen da e anin ni hipa meippahding ni hi-gada et nakappinhed tudda niya ippaptek tudda. (Hebrews 10:38 et yad Habakkuk 2:4) Inhel Apu Dios e hi-gatu keta-ta-geyyan niya hi-gatu hu wada kelebengan tun mengippahding ni hipan pinhed tu niya limpiyuh ni emin tuka pehding.

Ya inedal Job di nanhelheltapan tu ey emin hu kai-abulut Apu Dios ni kameippahding idan neminhed ni hi-gatu ey mambalin ni panyaggudan da. (Romans 8:28 et yad James 5:11)

Ya neitudek eyad libluh:

1. Ya nengipehelheltapan Satanas nan Job et ya nengendian tun emin ni wadan hi-gatu. (chapters 1-2)
2. Ya nemangulun nanhuhummanganan di Job et yadda gagayyum tu. (chapters 3-14)
3. Ya meikkadwan nanhuhummanganan di Job et yadda gagayyum tu. (chapters 15-21)
4. Ya meikkatlun nanhuhummanganan di Job et yadda gagayyum tu. (chapters 22-31)
5. Ya inhel nan Elihu. (chapters 32-37)
6. Ya humang Apu Dios nan Job et ya bendisyon tun hi-gatu. (chapters 38-42)

¹ Wada hakey ni tuun hi Job hu ngadan tun nambebley di Us. Hi Apu Dios hu tuka daydayawa niya tuka pannananeng hu tuka pengullug ni hi-gatu. Kayyaggud ni peteg hu elaw

tu niya tuka hellipat-i ma-lat endi lawah ni tu pehding. ² Hampulu u-ungnga tu e pitudda laki niya telludda bii. ³ Wada pitun libun kalneroh tu, tellun libun kamel tu, hanlibun baketu niya limanggatut ni kebayyu tu. Ey dakel bega-en tu. Hi-gatu kekekkeddangyanan idan nambebley di appit ni kasimmilin aggew.

⁴ Yadda etan pitun lalakkin u-ungngan Job ey ida kamanhulluhullul ni mampehemmul. Daka eyyagidda etan tellun agi dan biin mekian-anlan hi-gada. ⁵ Hedin negibbuh ida u-ungnga tun nampahemul, man kaumbangun hi Job ni kamangkewa-wa ma-lat man-appit ni kagihheba, e humman elaw ni panlinnih tuddan emin ni u-ungnga tu. Huyya kapehding Job tep kantud nemnem tuy 'Entanni ey nanliwat ida u-ungngak e eleg da lispituhen hi Apu Dios.'

⁶ Hakey ni aggew ey limmaw ida anghel di kadan APU DIOS ey nekilaw dama hi Satanas. ⁷ Et kan APU DIOS nan Satanas ey "Attu linallawwan mu?"

Ey kan Satanas ey "Nak ali nandaladalan di puyek." ⁸ Kan mewan APU DIOS nan Satanas ey "Kaw inang-ang mu etan bega-en kun hi Job? Endi hu henin hi-gatud puyek. Kayyaggud ni peteg elaw tu niya tuka pannananeng hu tuka pengullug ni hi-gak. Tuwak kadaydayawa niya tuka hellipat-i ma-lat endi ipahding tun lawah."

⁹ Hinumang Satanas ey kantuy "Kaw makulug makkaw ni tuka daydayawen hedin endi tu gungunahen? ¹⁰ Annagam nem muka paka-ippaptek idan hampamilyah, anin idan hipan wadan hi-gatu. Niya muka bendisyonin emin hu

tuka pehding. Ang-ang mu kedi e kedangyan ni peteg! ¹¹ Kedi nem endiem emin hu kinedangyan tu, ambeken lawah e-helen tun hi-gam!”

¹² Kan APU DIOS ey “Ku anin, emin hu wadan hi-gatu ey ngenamung kan pinhed mun pehding. Nem entan tu lipusi.” Et hi-yanen nan Satanas hi APU DIOS et manglaw.

¹³ Hakey ni aggew ni kapanhahamuliddan u-unggan Job di baley ni pengulwan ni lakin u-ungga tu, ¹⁴ ey nambebessik ali hakey ni tuu et lumaw di kad-an Job et kantun hi-gatuy “Kami kaman-elladu e impangngunu midda etan lakkitun baka niya ida kamenge-ekkan etan di neihnup ni pattullan etan ida kebayyu, ¹⁵ ey entanniy wadadda immalin iSabeya et ibsik dan emin etan ida baka niyadda kebayyu. Niya pintey daddan emin hu bega-en mu et ebuhhak ni bimmesik, et deh e immali-ak ni mengippeamtan hi-gam.”

¹⁶ Eleg gibbuhen nunman ni bega-en hu tuka pan-e-hela ey dimmateng mewan hakey ni bega-en et kantuy “Linsitan ni kedyam ida kalneroh niyadda kamampattul et mangkatey ida. Ebuhhak ni natdaan, et deh e immali-ak ni an mengippeamtan hi-gam.”

¹⁷ Eleg gibbuhen nunman ni meikkadwan bega-en hu tuka pan-e-hela ey immali mewan hu hakey ni bega-en et kantuy “Immaliidda tellun grupuh ni iKaldea et ibsik dadda kamel et pateyen dan emin hu bega-en mu. Ebuhhak ni natdaan et deh e immali-ak ni mengippeamtan hi-gam.”

¹⁸ Eleg tu gibbuhen hu tuka pan-e-hela ey immali mewan hu hakey ni bega-en tu et kantuy “Ida kamanhahamul hu u-ungngam di baley ni pengulwan mu, ¹⁹ ey immali na-let ni pewek ni nalpud eleg mebebleyi et tukkaden tu etan baley et matey idan emin. Hi-gak ni ebuh hu eleg matey, et deh e immali-ak ni mengippeamtan hi-gam.”

²⁰ Imminah hi Job et bi-kien tu balwasi tu, tep nemahhig lemyung tu. Minukmukan tu ulu tu et lumukbub di puyek et dayawen tu hi Apu Dios. ²¹ Kantuy “Yan neiungngaak ey endin hekey intabin ku, ey henin nunman alin ketteyyan ku e endi nak ittabin. Hi APU DIOS hu nengidwat ni emin ni kinedangyan ku niya emin hu wadan hi-gak, ey hi-gatu mewan hu nemangngad. Medeyyaw hu ngadan APU DIOS!”

²² Anin ni neipahding ida huyyan ligat nan Job et eleg manliwat, tep eleg tu pabehul nan Apu Dios humman idan neipahding ni hi-gatu.

2

Ya nematnaan mewan Satanas nan Job

¹ Entanni mewan ey limmaw ida etan anghel di kad-an APU DIOS et makilaw mewan hi Satanas.

² Kan APU DIOS nan Satanas ey “Attu linallawwan mu?”

Kan Satanas ey “Nak ali nandaladalan di puyek.”

³ Kan APU DIOS ni hi-gatuy “Kaw inang-ang mu etan bega-en kun hi Job? Endi edum ni tuun henin hi-gatu. Kayyaggud ni peteg elaw tu niya tuka pannananeng hu tuka pengullug ni

hi-gak? Tuwak kadaydayawa niya tuka hellipati ma-lat endi tu ippahding ni lawah. Imbagam ni hi-gak ma-lat iebulut kun pehding mu hu pinhed mun pehding ni hi-gatun lawah, anin ni endi himmulun. Nem anin ni hanniman et impannaneng tu hu tuka pengullug ni hi-gak.”

⁴ Hinumang mewan Satanas ey kantuy “Ya tuu ey dammutun illamngan tun emin nemet maituu. ⁵ Nem pandegeh mu kedi, lawah manuman e-helen tun hi-gam.”

⁶ Kan APU DIOS ey “Anin, i-abulut kun ngenamung kan pehding mun hi-gatu, nem entan tu patey.”

⁷ Et hi-yanen Satanas hi APU DIOS et lumaw di kad-an Job et patmel tu hu dakel ni pelhad annel tu. ⁸ Limmaw hi Job di gilig ni kapengi-ibbengin lugit et pumi-dit ni teping ni naphik ni banga et pengel-id tun kimmelhin nenan pelha tu.

⁹ Et kan ahwa tun hi-gatuy “Kele ingganah nunyay muka pannananeng hu muka pengullug nan Apu Dios? Ehel mu kuma lawah ni hi-gatu ma-lat matey ka ew katteg!”

¹⁰ Himmumang hi Job ey kantuy “Hipa huttan ni muka pan-e-hela? Hedin tayu kaebbuluta hu kayyaggud ni kaiddawat nan Apu Dios ni hi-gatsu, ey mahapul ni ebbuluten tayu dama hu ligat ni tuka peelli.”

Endi an inhel Job ni lawah nan Apu Dios, anin ni neipahding ida emin huyyan ligat ni hi-gatu.

Immalidda gayyum nan Job

¹¹ Entanniy immalidda hu tellun gayyum Job e hi Eliphaz e iTeman, hi Bildad e iSuah ni hi

Sophar e iNaamah. Dingngel da e nemahhig hu ligat Job et lumaw idan an menga-alluk ni hi-gatu. ¹² Neidawwi ida pay ey inang-ang da hi Job nem eleg da immatunan. Nem entannit inimmatunan da law ey ida kamantete-ul et bi-kien da balwasi da niya inhebwag dad ulu da dep-ul, tep nemahhig lemyung da. ¹³ Et makiyuyyuddung idan Job di puyek ni pitun aggew niya pitun hileng, nem endi nan-e-ehhel ni hi-gada, tep daka ang-ang-anga e nemahhig hu tuka panhelheltapi.

3

Ya lilih Job nan Apu Dios

¹ Entanni ey immehel hi Job et lawah hu inhel tu meippanggep ni neiungngaan tu. ²⁻³ Kantuy “Apu Dios, endim ew kattedg hu aggew ni neiungnga-ak niya hileng ni nengapyaan idan a-ammed kun hi-gak. ⁴ Pambalin mu humman ni aggew ni engeenget et liwwanen mu. ⁵ Ey pambalin mun beken ni pan-am-amlengan humman ni aggew. Hukbungim ni kulput ma-lat eleg mabnangan. ⁶ Ekal mu humman ni hileng et eleg maibilang di toon. ⁷ Pambalin mu humman ni hileng ni endi silbitu niya ang-ang mu et endi man-am-amleng. ⁸ Ehel mudda etan ni maeyak ni wada kabaelan dan mengippebuddal etan ni Lebayatan e anggetakkut ni mategud baybay, ma-lat idutan da humman ni aggew ni neiungngaan ku. ⁹ Entan tu pahyaw etan bituwen ni kakkabbuhhan niya entan tu pabudal hu aggew ma-lat eleg mewa-wa et mannananeng

ni engeenget. ¹⁰ Em, idusim humman ni hileng, tep eleg tu upupen hu talun ina et deh e neiungnga-ak, ey nakka manligligat niya nakka umlelemyung.

¹¹ Kele eleggak ni-ngangu matey ni neiungnga-
gaan ku? ¹² Kele tuwak impenaptek e tuwak im-
painuinan nan ina di huhu tu et nak netagu?
¹³ Gullat et ngu, ey neteyyak et immen nak ni
kamakallingep ni kaman-i-yyatu. ¹⁴ Ey nak et
ngu kaman-u-uggip di kulung ku e heni-ak ida
etan ni papatul niyadda opisyal ni nandingngel
tep yadda etta-teng ni bebley ni impebehwat da.
¹⁵ Em, heballi ngu neteyyak et man-u-uggippak
et heni-ak ida etan ni netey ni u-unggan patul
e napnu baley dan balituk niya silber, ¹⁶ winu
heni-ak ni gelang ni netey ni neiungnga-
tu e eleg tu ang-angen hu kawwalwal. ¹⁷ Hedin
netey hu tuu, man kamepappeg hu lawah ni tuka
pehpehding niya kaman-i-yyatu hu neatun tuu.
¹⁸ Anin idan balud et melinggep ida hedin netey
ida, tep endi law guwalyan mengibbungnet
winu memabba-al ni hi-gada. ¹⁹ Yadda keked-
dangyan niyadda nangkewetwet ey immen ida
damad kulung. Yadda himbut ey liblih idelaw
di kan himbut ni hi-gada. ²⁰ Kele kai-abulut Apu
Dios ni an mambi-biyag hu tuun kamanhelheltap
e henin hi-gak? Ey kele eleg tu pappega hu
biyag ni tuun nemahhig lemyung tu? ²¹ Daka
abtui ketteyyan da, nem ayepaw ey eleg ida
mettey. Daka peheballi hu kulung nem ya
hipan nebalol ni tenged. ²² Tep endi damengu
amleng dad biyag da ingganah ni ketteyyan

da. ²³ Kele kapannannaneng nan Apu Dios ni tegguen hu tuu ey endi damengu silbitu, tep endi namnamah tu? ²⁴ Hi-gak katteg ngu ey kan mewan anhan ey mengngannak ey eleg, tep nemahhig lemyung ku niya nakka umpalapak. ²⁵ Emin hu nakka tattakusi ey neipahding tuwangun hi-gak. ²⁶ Endi katteg linggep ku niya endi iyyatuk. Nemahhig ligat ku e endi pappeg tu.”

4

Ya nemangulun humang Eliphas nan Job

¹ Immehel hi Eliphas ey kantuy ² “Job, entan tu balaw hedini um-ehellak. Eleg mabalin ni nak pemegga i-ineng.

³ Yan nunman ey hi-gam simmugutugun idan neligatan, ma-lat hi Apu Dios pandinnelan da niya binaddangam ida hu kamanheppul ni bad-dang. ⁴ Indawtam ni kayyaggud ni tugun ida etan endi namnamah da et petuled mudda. ⁵ Nem yan nunyan hi-gam hu wada ligat tu ey kaka metemman pehding mu. ⁶ Dinaydayaw mu hi Apu Dios niya endi nambahulam. Et humman hu, gullat et, ey e-etteng dinel mu niya namnamah mu.

⁷ Nemnem mu kedi, kaw wada hakey ni kayyaggud ni tuun nekalligatan? ⁸ Hedin ya ngu inamtak, man hedini lawah kapehpehding ni hakey ni tuu, ey lawah dama hu kameippahding ni hi-gatu. ⁹ Ey kabahbahan Apu Dios ni bunget tu hu hanniman ni tuu. ¹⁰⁻¹¹ Ya hanniman ni tuu ey heni mabunget ni layon ni kaman-elmam ni an menemmak ni animal ni petteyen tu ma-lat

kanen tu. Nem hedin naplag hu ngipen tu ey eleg tu han-ipahding huyya et mettey ida impah tun upeda.

¹² Wada neipeamtan hi-gak ni endi hu edum ni nengamta, tep intuttubbu etan ni nanghel ni hi-gak. ¹³ Heni lemam humman e impabsik tu ugip ku. ¹⁴ Ey gimmeneygeyyak ni takut ku. ¹⁵ Entanni ey nelabah dibdib di anghah ku ey nebugittak. ¹⁶ Nesiked etan dibdib ey wada inang-ang kun kaman-eh-ehneng, nem eleg meimmatuni. Entanni ey dingngel ku intuttubbu tun hi-gak e kantuy ¹⁷ 'Kaw wada hakey ni tuun endi liwat tu e kakkayyaggud di hinanggan Apu Dios?'

¹⁸ Tam anin idan anghel di kabunyan et eleg medinnel ni hi-gada. ¹⁹ Et humman hu, kaw kammu nem kamakaddinnel hi Apu Dios di tuun nekapyad puyek e nelakah ni pepditen e henin pappayya? ²⁰ Ya tuu ey anin ni mategun kakkab-buhhan et endi maptek ey netey ni mahmahdem. ²¹ Et humman hu, mettey hu tuu et hi-yanen tu emin limmu tu, et al-en ni edum ni tuu ey eleg tu awatan hu elaw ni neitu-wan tu.

5

¹ Kaw hedin um-ayag ka e Job ni umbaddang ey wada menengngud ni hi-gam? Anin namun mampebaddang kaddan anghel et endi um-alin umbaddang ni hi-gam. ² Ikkatey mulli mannuman danag mu niya degeh ni nemnem mu. Hedin hanniman pehding mu ey heni endi nemnem mu. ³ Inenang-ang kudda tutu-un kulang nemnem dan melinggep ida, nem

kekemtang ey immali ligat da. ⁴ Et endi linggep ni u-ungnga da niya endi mengi-ehneng ni hi-gadad korteh. ⁵ Et ya law edum ni tuu mengellan ennien da, anin idan kinedangyan da. ⁶ Kaw hipa nalpuan ni ligat hedin beken ni hi-gam metlaing? Amta tayu e eleg umtetmel di puyek, ⁷ tep ya tuu ey neiungnga ngu dedan et manligligat e henin emsin apuy e kametu-ug.

⁸ Heninnuy hu ittugun kun hi-gam: Attu kuma et ehelen mun emin nan Apu Dios eya kameipah-pahding ni hi-gamey? ⁹ Tep dakel hu tuka pehding ni eleg tayu han-awat niya endi pappeg ni tuka ippahding ni miracle. ¹⁰ Tuka peelli udan ma-lat madenuman hu papayyew. ¹¹ Hi-gatu mewan hu kamengippeta-gey idan tuun endi bilang tu niya hi-gatu kamengippeamleng idan tuun kaumlelemyung. ¹² Tuka bahbaha planuh idan netalam ni tuu ma-lat mambalin ni endi silbitu. * ¹³ Et yadda lawah ni implanuh dan pehding dan edum ni tuu ey kameippahding ngun hi-gada. ¹⁴ Henidda nekulap ni kamandapdapudap ni kawwalwal. Heni hileng ni ingganah ni hi-gada. ¹⁵ Nem yadda newetwet ey hi Apu Dios hu kamengihwang ni hi-gada et eleg ida matey. Ey tudda kabaddangi ma-lat ihwang tuddad kamengippeligligat ni hi-gada. ¹⁶ Hi-gatu kamengidwat ni namnamah idan newetwet niya tuka pappega hu kaippenahding idan lawah ni tuu.

¹⁷ Mebendisyonan etan tuun katuggunan Apu Dios. † Et humman hu, entan almet mun

---

* **5:12** 5:12-13 Ang-ang yu hu 1 Corinthians 3:19. † **5:17** 5:17 Deut. 8:5 Hebrews 12:5-6

kapehding Apu Dios ni menuggun ni hi-gam,
¹⁸ anin hedin kantu et lipputan daka et peyaggud
 daka mewan. Ey hedin kantu et pedgehan daka
 ey a-alluken daka kaya. ¹⁹ Baddangan dakan
 ingganah ma-lat endi lawah ni meippahding ni
 hi-gam. ²⁰ Ippaptek daka et tumegu ka hedin
 immali bisil, niya ippaptek daka hedin wada
 gubat ma-lat eleg ka matey. ²¹ Ippaptek daka ma-
 lat anin ni mengapkapy tuun bahul mu ey endi
 kaya an meippahding ni hi-gam ni lawah. Ey
 anin ni wada memahbah ni hi-gam et baddangan
 daka et meihwang ka. ²² Eleg ka umtakut ni
 anggetakkut ni kameipahpahding, anin ni um-
 ali bisil. Ey eleg ka umtakut idan anggetakkut
 ni animal di muyung. ²³ Tep endi da pehding
 ni lawah ni hi-gam. Anin ni payew mu et
 meendiddalli hu babattu. ²⁴ Melinggep kallid
 baley mu niya anin idan animal mu et endi hu
 el-eleg ni meippahding ni hi-gada. ²⁵ Dakel idalli
 u-ungngam niya henillin kedakkal ni helek di
 pattullan hu helag mu. ²⁶ Andukkey ali biyag
 mu et meka-a-amma kalli ey han ka netey, henin
 pagey e hehgeden ni meka-teng ni han ineni.

²⁷ Makulug ida huyya e Job, tep inenang-ang
 tayun neipahding. Et humman hu, dengel mu
 huyyan intugun ku, et ipahding mu.”

6

Ya inhel Job

¹ Himmumang hi Job et kantuy ² “Gullat ni
 ikkiloh hu ligat ku niyadda eya nakka helheltapa,
³ et mebelbel-at na-mu nem yadda palnah di gilig

ni baybay. Et humman hu, entan katnga yu eyan nakka pan-e-ehhel. ⁴ Heni tuwak pinenan Apu Dios et mangkaiwehit hu kedet ni panetud annel ku. Nantutu-nud tu hu angetakkut ni meippahding ni hi-gak. ⁵ Kaw endi kelebengan kun manlillih? Anin ni kebayyu niya baka et ida kaum-eluelug hedini endi kennen dan helek. ⁶ Ey anin ni hi-gatsun tuu et itsu kamanlillih hedini endi ahin et endi tamtam ni kennen. Hipa makkaw nemihed ni kennen ni endi tamtam tu tep eleg maehinan? Niya kaw wada tamtam etan ni mablah ni parteh ni itlug, hipa tamtam tu? ⁷ Hedini hi-gak, man eggak kennadda humman ni kennen, tep heni eleg meekmun.

⁸ Kele na-muy eleg iddawat Apu Dios hu nakka ibbagan hi-gatu? Kele eleg tu hummanga dasal ku? ⁹ Hebballi-ew kattedgettey tuwak. ¹⁰ Hedini hanniman hu meippahding ni hi-gak, ey anin ni nemahhig hu nakka panhelheltapi et melinggeppak niya man-am-amlengngak tep inamtak e eggak ngehayan hu tugun nan Apu Dios e kayyaggud ni peteg. ¹¹ Nem hipa innanuk ni meittu-u, ey ay endi elet ku niya endi namnamah ku? ¹² Hi-gak ey nekapuyyak. Beken nak ni batu niya beken ni nekapyad giniling hu annel ku. ¹³ Endi law elet ku niya namnamah ku ey endi umbaddang ni hi-gak.

¹⁴ Hedini makulug ni gayyum yuwak, man lebbengtun baddangan yuwak, anin ni kantu et inwalleng ku hi Apu Dios e Kabaelan tun emin. ¹⁵ Nem hi-gayun mismuh ni gagayyum ku hu kamengippeang-ang e eleg kayu meiddinnel.

Heni kayun kulukul e ma-nu tep kamanla-lapih hedin manginudan, ¹⁶ niya hedin neumah dallallu et mambalin ni danum, ¹⁷ nem hedin ugew ey kametduk et kamema-gani. ¹⁸ Et yadda etan kamanggettang ni kamengihhingngin daka dellana ma-lat ida uminum diman ey ida kame-ngangi. Et humman hu, dakel hu kamettey, tep ida kametellak di mamegan eleg mebebleyin hamak dan danum. ¹⁹ Hanniman ida dama kamanggettang ni iSeba niyadda iTema e dakel ni hi-gada et-eteng namnamah dan wada hemmaken dan danum ni innumen da, ²⁰ nem kamepapppeg namnamah dad gilig ni nemaganan ni kulukul. ²¹ Heni kayuddan nunman ni kulukul e endi damengu hu ibbaddang yun hi-gak. Inang-ang yu ligat ku ey simmakut kayu, tep kanyu na-muy meippahding daman hi-gayu henin nunman ni ligat. ²² Nem kaw nambaga-ak ni hi-gayun iddawat yun hi-gak? Kaw nangkedewwak ni kinedangyan yu ma-lat usalen ku? ²³ Kaw imbagak ni hi-gayu ma-lat ihwang yuwak di buhul ku et yaddad lawah ni tuu?

²⁴ Ehel yu et dengelen ku hedin hipa nambahulan ku et pamegak i-ineng. ²⁵ Maggeh hu makulug ni ehel, nem eggak mekaggehi, tep hipa silbin in-inhel yu e beken ni makulug? ²⁶ Adyiahhak e anggehemmekkak ey kanyuy nalgenalgem hu nakka e-e-hela. Kaw kanyu nem nelaing kayun umtugun? Endi silbitu tugun yu eyad nakka panhelheltapi. ²⁷ Dammutu pay ni pambalin yudda nepu-hig ni himbut niya dammutun iggatang yu gagayyum yu. ²⁸ Iang-ang yun hi-gak. Kaw itek

hu inhel ku? ²⁹ Nemahhig kumamman huttan ni yuka pehpehding. Isiked yu huttan ni yuka e-e-hela e kanyuy nambahullak. Tep endi inamtak ni bahul ku. Entan tu pakdag ehehel. Hedin hi-gak ngu, man kayyagguddak. ³⁰ Eggak man-itek. Kaw kanyu nem eggak amta hedin hipa hu kayyaggud niya lawah?

7

¹ Kaw beken dedan ni neligat hu biyag ni tuu eyad puyek e henin kamekittangdan e kamanhel-heltap? ² Ya tuu ey henin himbut e kaum-abtun kehillengan tu ma-lat man-iiyatu. Ey henin kamekittangdan e tuka hehhegeda tangdan tu. ³ Hedin hi-gak ngu man nakka umlelemyung ni kewa-wa-wa niyan kahilehileng tep endi law namnamah kud neitu-wan ku. Huyya katteg ngu indawat Apu Dios ni neitu-wan ku. ⁴ Hedin nehileng et bimmaktaddak man nakka abtui hu kewa-waan tu. E-eggel ni nampiggaddak, tep ayepaw ey eleg mewa-wa. ⁵ Nebigihan hu annel ku niya kaman-aayuh hu nenan pelhak.

⁶ Anggegannuy kamenglaw hu aggew ku e heni hangkedem ni ebuh. Ey endi namnamah kun meteggu. ⁷ 'Apu Dios, entan tu anhan liwwan e heni hakey ni yayyah ni ebuh hu biyag ku et endi law nak pan-an-anlaan, tep anggegannuy mepappeg law hu biyag ku. ⁸ Muwak kaang-ang-angan nunya, nem eleg muwak ali law ang-anga. Muwak ali hemmaken, nem endi-ak ali law, tep metteyyak. ⁹⁻¹⁰ Ya tuu ey henin kulput e hedin neendi man eleg law mambangngad. Henin nunman hu tuu e hedin netey man eleg

law mambangngad et liwwanen law idan emin ni nengamtan hi-gatu. ¹¹ Maggeh hu nemnem ku niya nakka umlelemyung. Et humman hu, mahapul ni um-ehellak ma-lat ehelen ku gibek ku. ¹² Kele muwak kagugguwalyai, kaw heni-ak etan ni anggetakkut ni mategud baybay? ¹³ Hedin bimmaktaddak ma-lat patnaak ni man-iiyyatu et kangku et melilliwwan hu ligat ku, ¹⁴ man muwak katenattakkuta kumedek di muka pei-innep ni hi-gak. Dakel muka peang-ang ni anggetakkut niya muwak kalelmama. ¹⁵ Et humman hu, nakka pekeddukdul hu hehkelen muwak et mateyyak nem ya nak meteggun manhelheltap. ¹⁶ Hiyya ew kattedg hu mambiyag. Imminglayyak law eyan neitu-wan ku. Et humman hu, entan tuwak ikakkaguh et ngenamungngak ew ngu. Endi damengu silbin biyag ku. ¹⁷ Kaw hipa ngu anhan hu tuu, et mu ikakkaguh? * ¹⁸ Muka hellipat-in emin hu tuka pehpehding ni kewa-wa-wa, et muka iddawsin panliggatan tu ma-lat pematnam ni hi-gatu. ¹⁹ Kaw dammutu anhan ni iwwingim di pangil ni nekemtang? ²⁰ Hipa nambahulan kun hi-gam, e kamengu-uhdung ni tuu? Kele hi-gak mu pinilin panhelheltap? Kaw hi-gak kaum-idwat ni ligat mu? ²¹ Kaw eleg mu liwwana liwat ku? Anggegannu law ey meikkullungngak et muwak ali hemmaken ey endi-ak.' "

8

Ya inhel Bildad

---

* **7:17** 7:17 Psalms 8:4 et ya 144:3

¹ Entanniy himmumang hi Bildad e iSuah ey kantuy ² “Kaw tattaggan mu ehehel eyan legelegem ni muka e-e-hela? ³ Kaw beken ni meandeng ni emin hu kapehding nan Apu Dios? Kaw tuka ihalla hu neiptek? ⁴ Ku nanliwat ida na-mu u-ungngam nan Apu Dios et humman hu nengastiguan tudda tep humman dedan lebbeng tun meippahding ni hi-gada. ⁵ Nem anin ni hanniman et pandasal kan Apu Dios e Kabaelan tun emin ma-lat mampehemmehemmek kan hi-gatu. ⁶ Tep hedin makulug ni kayyaggud kan tuu man baddangan daka et pebanggad tun emin hu neendin hi-gam. ⁷ Et yalli kinedangyan mun iddawat Apu Dios ni hi-gam ey daddakkel ali anhan law ni peteg nem ya la kinedangyan mun nunman.

⁸ Nemnem mu kedi kalinaing idan tuun nunman niya nemnem mudda hipan inedal ida eman lan aammed tayu. ⁹ Ya tuu ey kulang hu inamta tu niya ansikkey hu biyag tu e heni alinnew ni nelabah. ¹⁰ Nem anin dengel mu niya adal mu hu intuttuddudda lan nelaing ni aammed tayun nunman.

¹¹ Ya katlubbung ey yad wada danum daka tetmeli tep eleg ida meteggud mamega. ¹² Hedin mema-ganan hu puyek ey hi-gada memengngulun mekling, anin ni eleg ida ni ma-tengan. ¹³ Heniddan nunman ni katlubbung hu tutuun mengiwwalleng nan Apu Dios e meendi namnamah da. ¹⁴ Ida kamandinnel di hipan kabbabahbah e henin tawang ni kakkawwa. ¹⁵ Me-gah ita kumedek hedin ittetnged diman tep beken ni nehammad ni pengitngedan. Henin

nunman dama hu sinulid e entan tu itnged diman tep eleg daka hanhedel. ¹⁶ Yadda tuun eleg mengu-unnud nan Apu Dios ey henidda mateban neitnem e mahkang hu inakyaman da. ¹⁷ Nangkeilipet hu lamut dad batu et eleg law mekal. ¹⁸⁻¹⁹ Nem hedin nelekhadda man mettey ida et meendidda. Meihhullul ali mewan edum ni umtemel et meliwwan ida la etan nemangulu e heni eleg ida tummel diman.

²⁰ Yadda tuun daka pannananeng hu daka pengullug nan Apu Dios ey eleg tudda iwwalleng, nem hedin yadda lawah ni tuu ey eleg tudda baddangi. ²¹ Et humman hu, hedin mengu-unnud kan Apu Dios e Job, ey pebangngad tulli kaya amleng mu et umngi-ngi kalli mewan. ²² Nem yadda buhul mu ey be-ingen tuddalli niya bahbahren tulli nanha-adan da.”

9

¹ Immehel mewan hi Job ey kantuy ² “Em, inamtak e makulug ida huttan ni inhel mu. Nem kaw dammutun wada tuun endi liwat tud hinangngab Apu Dios? ³ Anin ni kantu et iddiklamuh ni hakey ni tuu hi Apu Dios, kaw kabaelan tun hummangen hu hakey ew ngud hanlibun pinhed Apu Dios ni mahmahan ni hi-gatu? ⁴ Eleg, tep nekallaing niya et-eteng hu kabaelan Apu Dios. Endi hakey ni tuun dammutun mekihhanggan hi-gatu.

⁵ Endi maptek ni ginlid tu duntug niya bahbahren tun bunget tu. ⁶ Tuka peelli yegyeg niya tuka iggiwwed ida batun yinudungan ni puyek. ⁷ Kabaelan tun eleg peukkat hu aggew

niya bittuwen. ⁸ Endi nemaddang ni hi-gatun nengibiklag ni kabunyan niya endi nemaddang ni hi-gatun nengigsin etan ni angetakkut ni mategud baybay. ⁹ Lintu tun emin hu bittuwen e ya Dipper, ya Orion, niya Pleades, anin ida etan ni bittuwen ni wadad appit ni south ni kabunyan. ¹⁰ Humman idan emin ni impahding tu ey ita kametnga, niya eleg mebillang hu miracle ni tuka pehding.

¹¹ Eggak han-ang-ang hi Apu Dios, anin ni meihnup winu melebbah. ¹² Hedin impalaw tu katey ni mengellan hakey ni tuu, ey endi dammutun an menikked ni hi-gatu. Endi mewan hu hakey ni tuun kantun hi-gatuy 'Hipa muka pan-ippahding?' ¹³ Nemahhig hu bunget Apu Dios. Tudda kapetteya buhul tu e henin Rahab, * niyadda etan keka-ka-letan ni nekihhanggan hi-gatu.

¹⁴ Et humman hu, hipa-ak kuman an mekihhanggan hi-gatu? ¹⁵ Ya dammutun ebuh ni pehding ku ey mampehemmehemmekkak nan Apu Dios e huwet ku, anin ni kantu et endi nambahulan kun hi-gatu. ¹⁶ Anin ni kantu et i-abulut tun um-ehellak ey amtak damengu e eleg tu dedngela e-helen ku. ¹⁷ Tep indawtan tuwak ni dakel ni ligat ku ey endi bahul ku. ¹⁸ Nantutu-nud hu impaeli tun ligat ku e endin hekey battan tu. ¹⁹ Et-eteng hu kabaelan tu. Endi mei-inggeh ni hi-gatu. Ey endi me-hel ni bahul tu tep meandeng hu tuka pehding.

---

* **9:13** 9:13 Yadda dewwan kameingngadnin Rahab ey ya etan angetakkut ni mategud baybay niya Egypt.

²⁰ Hedin kangkuy endi bahul ku niya kangkuy nakka paka-u-unnuda hi APU DIOS ey nanna-ud ni kantuy neihla-ak.

²¹⁻²² Makulug ni endi bahul ku nem eggak law ikkaguh hu biyag ku tep impeinglay ku. Endi damengu silbitu biyag tep anin ni kantu et nambahul etan tuu winu eleg ey petteyen ida damengun Apu Dios. ²³ Kamekangngi-ngi hi Apu Dios hedin endi maptek ey netey hu tuun endi bahul tu. ²⁴ Ya kangku ey indawat Apu Dios hu kebebbebley eyad puyek idan lawah ni tuu. Tuka kullapadda huwet et beken ni meandeng hu daka pehding. Kaw hipa edum ni kamengippahding nunya hedin beken ni hi-gatu?

²⁵ Ya aggew ni pambiyagan ku ey napnun ligat niya anggagannun kamenglaw nem ya etan tuun na-let ni umbesik. ²⁶ Em, ya aggew ku eyad puyek ey henin bapor ni anggagannuy kamenglaw niya henin kapenggagannuin tulduh ni mengkeb ni kennen tu. ²⁷ Hin-addum ni nakka patnain issiked ni manlillah ey nakka ippilit ni peamleng hu annel ku, ²⁸ anin ni nanengtun nakka manhelheltap. Nem inamtak metlaing e nanengtun ya kapannemnem nan Apu Dios ey wada bahul ku. ²⁹ Et humman hu, anin ni hipa pehding ku ma-lat peang-ang ku e endi bahul ku et endi damengu silbitu. ³⁰ Anin dedan ni kangku et ullahak hu bahul ku e tebbunek ma-lat maka-olahan, ³¹ ey i-ibbeng da-ak damengun Apu Dios di tuplak et malugittak et anin na-mun balwasik et ibbaing tuwak.

³² Nem hi Apu Dios ey beken ni tuu et nak idiklamuh di korteh ma-lat ipenuh midman hu

nanhallaan mi. ³³ Anin dedan, et hipa kuma dammutun mengippennuh ni kasuh mi? ³⁴ Hipa dammutun mengkal ni kabaelan Apu Dios ma-lat eggak law tumekut ni hi-gatu ³⁵ niya ma-lat tumuleddak ni um-ehel ni hi-gatu? Nem anin ni kantu et eleggak mabalin ni um-ehel ni hi-gatu, tep endi damengu tuled ku.

10

¹ Imminglayyak law di neitu-wan ku niya maggeh ni peteg nemnem ku. Imay, et umhellak et ehelen ku meippanggep ni degeh ni nemnem ku. ² Heninnuy hu e-helek nan Apu Dios: 'Beken ni neala ey kammuy wada bahul ku. Ehel mu hedin hipa nambahulak. ³ Hipa gunuden mun mengipelilligat ni hi-gak? Ey kele muwak iwalleng e lintum? Ma-nudda hu lawah ni tutu-u tep mudda kapeamleng niya mudda kapekeddangyan. ⁴ Kaw neiingneh hu muka penang-ang di kapenang-ang ni tuu? ⁵ Ey kaw ansikkey hu biyag mu e henin biyag ni tuu, ⁶ et humman hu muka abtuin puhlanan hedin nambahullak? ⁷ Ey anin na-mun inamtam dedan e endi bahul ku et kastiguen muwak damengu ey endi mengihwang ni hi-gak di kabaalam.

⁸ Hi-gam hu nanletun hi-gak, nem yan nunyay hi-gam damengu memahbah ni hi-gak. ⁹ Apu Dios, nemnem mu e puyek hu kinapyam ni hi-gak. Kaw anggagannu mewan ey pebanggad muwak di puyek e nalpuan ku? ¹⁰ Wineda muwak et peetteng muwak di egeh ina. ¹¹ Kinapyam hu nangketuketuan ni annel ku e genit niya ulat et libutan mun laman niya

belat, ¹² et idwat mu yayyah ku. Ey impaptek muwak et mategu-ak niya impeang-ang mu hu eleg melumman ni impeminhed mun hi-gak.

¹³ Nem ay hedin ya wadad nemnem mu ¹⁴ ey hellipat-am hu pambehhulan ku ma-lat kastiguen muwak. ¹⁵ Hedin nanliwattak ey muwak kaidawsin ligat ni helheltapen ku. Nem hedin neiptek hu impahding ku ey endi sil-bitun hi-gam. Anggehemmekkak katteg ngu niya anggeba-ing hu neitu-wan ku. ¹⁶ Hedin kayyaggud hu kameipahpahding di biyag ku, ey dedwengen muwak e heni ka layon ma-lat liputan muwak, et humman pengipeang-angam ni et-eteng ni kabaelam. ¹⁷ Eleg mekehing hu muka puttukan mengiheddak e nebahulannak et kamangkema-ma bunget mun hi-gak. Ey tagan mu planuh ni pehding mun hi-gak ma-lat panhelheltap muwak.

¹⁸ Apu Dios, kele dedan mu in-abulut et nak maiungnga? Kele eleg muwak pateyen ni neiungnga ku ma-lat endi nenang-ang ni hi-gak? ¹⁹ Heballi ew dedan hu eleg muwak wadaen winu neiungnga-ak nem neteyyak et meni-wehhak di kulung. ²⁰ Nebilang law aggew ku, et humman hu, kangkuy ettu-et anhan et dekugen muwak ni nekemtang et luminggeppak ni ekket. ²¹ Umlawwak dedangngu etan di bebley ni engeenget e kaumlemyung hu tuu et eggak ali law mambanggad. ²² Endi petekkan tudman niya engeenget ni peteg e heni gawan hileng ni neyun.’”

11

Ya inhel Sophar

¹ Himmumang hi Sophar e iNamaah ey kantuy
² “Hipa menummang idan nunyan legelegem ni
inhel mu? Kaw ya kadinakkel ni ehel ni tuu hu
pengi-ang-angan e endi bahul tu? ³ Kaw kammu
nem eleg mi hanhumang eya muka e-e-hela?
Ey kaw kammu nem pemegga mi i-ineng eyan
muka penaltalanggan Apu Dios? ⁴ Kammuy
makulug eya muka e-e-hela niya kakkayyaggud
kad hinangngab Apu Dios. ⁵ Hamban um-ehel
hi Apu Dios ma-lat ehelen tun hi-gam hu wadad
nemnem tu ey ⁶ niya ma-lat peamta tun hi-gam
hu ustuh ni laing. Dakel mannuman hu eleg tayu
amta niya eleg tayu han-awat. Ya kakulugan tu
ey kinulngan Apu Dios hu kastiguh mu nem ya
etan lebbeng tu et dedan ni pengastigu tun hi-
gam.

⁷ Kaw dammutu kuman amtaem hu eleg peam-
tan Apu Dios e Kabaelan tun emin? Ey kaw
dammutu kuman amtaem emin hu meippanggep
ni hi-gatu? ⁸ Eleg, tep endi hakey ni tuun wada
kabaelan tun man-ewwat nan Apu Dios. Hedin
hi-gatu man eleg melkud hu amta tu e henin
kadinawwin puyek di kabunyan niya henin
kadin allem ni puyek e endi lekud tu. Kaw hipa
ka kuma et meingingeh hu inamtam di inamta
tu? ⁹ Ya inamtan Apu Dios ey eleg melkud,
kamei-ellig e mahmahkang nem ya puyek, niya
melallakkeb nem ya baybay. ¹⁰ Gullat ni kantu
et pedpap dakan Apu Dios et ilaw dakad korteh,
ey hipa wada kabaelan tun mengippesikked

nunman ni pehding tu? ¹¹ Tep inamtan Apu Dios hedini hipa tuun endi silbitu niya tuka hellipati hu panliwwatan nunman ni tuu. ¹² Kaw dammutun man-impah hu kebayyun tuu? Ey kaw dammutun menemneman niya umlaing hu tuun endi nemnem tu?

¹³ Ku gullat ni kayyaggud hu wadad nemnem mu niyad puhum et mandasal kan Apu Dios. ¹⁴ Niya mantuttuyyu kan liwat mu ey issiked mun mengippahding ni lawah, ¹⁵ malat yumaggud ka kaya et keang-angan tun endi bahul mu. Lektat tu kaya ey umtuled kan eleg ka umtatakut. ¹⁶ Melebbah kaya ligat mu et liwwanem et henin kakelebbahin danum di daul ni langtay. ¹⁷ Et ya neitu-wan mun kamei-ellig ni engeenget ey kawwalwal ali nem ya emaggew henin tuka kewa-wain kakkabbuhhan. ¹⁸ Ippaptek dakan Apu Dios et tumuled ka tep mewedda namnamah mu ey man-iyyatu ka niya umlinggep ka. ¹⁹ Eleg ka law umtatakut ni buhul mu niya dakel hu mampebaddang ni higam. ²⁰ Nem yadda lawah ni tutu-u ey endi namnamah dan meihwang. Ebuh hu katey ni daka hehhegeda.”

12

¹ Himmumang hi Job et kantuy ² “Tam nakallaing ka ni-ngangu e amtam ni emin. Nanna-ud ni mettey ka kedi, et endi law hu edum ni nelaing. ³ Tam anin daman hi-gak et wada nemnem ku. Inamtak ida dama huttan ni in-inhel mu. Kaw kammu nem kulang inamtak nem hi-gam? ⁴ Hi-gak ey endi bahul ku

niya meandeng nakka pehding. Yan nunman ey hedini nandasallak nan Apu Dios man tuka hummanga dasal ku. Nem yan nunya ey dak kangin-gin-giidan gagayyum ku. ⁵ Anin ni hi-gayu et yuwak kangin-gin-giin nunya tep endi ligat yu. Heni yuka ittuldun hu tuun ngannganih ni me-gah. ⁶ Nem ya kakulugan tu ey anin idan mangkatekew niyadda kamengippebungnet nan Apu Dios et daka iddinel hu elet da e henihumman hu dios da niya melinggepida.

⁷ Hedini pinhed yun ewwatan hu elaw ni biyag, man nemnem yudda sisit, ⁸ anin idan mategun wadad puyek niyad baybay, ⁹ tep hedini hi-gadam inamta da e hi APUDIOS hu nanletun hi-gada. ¹⁰ Hi-gatu hu kamengittunduk ni elaw ni biyag idan lintu tu niya hi-gatu nangged ni biyag ni tuu. ¹¹ Hi-gatu nengapyan bungut malat kayyaggud hu penamtam ni mepelhat ni kennen. Ey hi-gatu nengapyan tangila e pinpinhed tun dedngelen hu kayyaggud ni ehel.

¹² Ya nea-amman tuu ey nenemneman niya nelaing tep andukkey hu nambiyagan tu. ¹³ Nem nelalla-ing hi Apu Dios niya kabaelan tun ipahding emin hu pinhed tu. ¹⁴ Yadda tuka bahbaha ey eleg law mabalin ni meiyayyaggud niya hedini ingkalebut tu tuu man eleg mabalin ni umbesik. ¹⁵ Hedini mewan pinhed Apu Dios ni meuggew ey eleg tu peelli udan. Ey hedini mewan pinhed tun melbengan hu puyek ey tuka peelli na-let ni udan.

¹⁶ Naka-let hi Apu Dios ey hi-gatu kamengapput ni ingganah. Hi-gatu ngenamung ni

pehding tuddan maheul niyadda kamehe-ul ni tutu-u. ¹⁷ Tuka pambalin hu nekallaing niya nekannemneman ni ap-apun endi inamta tu. ¹⁸ Tuka pe-kal ida patul di daka pan-ap-apui ni impakelabut tudda. ¹⁹ Ey tuka pebabah hu saad idan papaddi niyadda aap-apu. ²⁰ Tudda kapeinneng ida matugun ni kapandinneliddan tutu-u niya tuka endia laing ni nangkea-amma. ²¹ Tudda kabe-inga hu nangketa-gey saad da ey tuka pappega nan-ap-apuan idan aap-apu.

²² Ey tuka walwali nemahhig ni engeenget, anin di attu. ²³ Ey tuka pambalin ni naka-let hu tutu-ud hakey ni bebley, nem entanni ey impeapput tudda metlaing niya impedakkel tudda ni inwahit tudda mewan. ²⁴ Tuka pambalin hu aap-apun heni endi nemnem da. Ey inwalleng tudda et eleg da law amta pehding da e heniddan netalak ni tuud eleg mebebleyi. ²⁵ Et henidda wadad engeenget e ida kamangkapakapa niya henidda nebuteng e ida kamandiwadiwag.

13

¹⁻² Inang-ang kudda niya dingngel kudda lan nunman emin eya in-inhel yu. Ey nakka ewwasin emin e heni-ak ni hi-gayu, niya dakel dama inamtak. Kaw kanyu nem kulang inamtak nem hi-gayu? ³ Ya pinhed kun pekihummangan ey hi Apu Dios e kabaelan tun emin, beken ni hi-gayu. Pinhed kun hi-gatu mismuh hu pengibgaak ni pinhed kun ibbaga. ⁴ Hedin hi-gayu man itek hu yuka e-e-helan meippanggep ni hi-gak. Heni kayuddan kaman-eggah nem endi

daka eggahi, anin ew ngun hakey. ⁵ Heballi um-i-ineng kayu et eleg meamta e endi inamta yu. ⁶ Pandengel kayu et ehelek hu pinhed kun e-helen.

⁷ Kele maitek kayu? Kaw kanyu nem dammutun i-ehngeng yu hi Apu Dios ni penghelan yun itek? ⁸ Ey kaw hi-gayu hu mengi-ehngeng ni hi-gatud kasuh tu? ⁹ Kaw makulug makkaw ni endi hu ang-angen Apu Dios ni lawah ni hi-gayu? Ey kaw kanyu nem dammutun i-ittekan yu hi Apu Dios henin yuka pehding ni tutu-u? ¹⁰ Anin ni ittalu yud nemnem yu hu lawah ni elaw yu et ibbunget dakeyu damengu. ¹¹ Kaw eleg kayu umtakut ni kasina-gey nan Apu Dios? ¹² Endi silbin yuka e-e-hela. Heni dep-ul e endi silbitu niya henin bangan pula e kabbabahbah.

¹³ I-ineng kayu et hi-gak dama umhel. Nge-namunggak, anin ni hipa meippahding ni hi-gak. ¹⁴ Nandaddannak di hipan meippahding ni hi-gak. ¹⁵ Anin ni petteyen tuwak Apu Dios ni nanlilian kun hi-gatu. Ey anin ni endi nam-namah kun mebaddangannak * nemet ehelen ku lilih kun hi-gatu. ¹⁶ Nem nakka medinnel e meihwangngak tep inamtak e endi bahul ku, tep gullat ni wada bahul ku et eleg mabalin ni nak mekihnggan hi-gatu.

¹⁷ Pakadngel yu eya e-helek. ¹⁸ Naka-iddaddan ku e-helen kun hi-gatu ey inamtak e neiptekkek. ¹⁹ Kaw wada kahing eyan inhel ku? Hedin wada

---

* **13:15** 13:15 Ya hakey ni keibbellinan tu ey nanengtun kanamnamahan Job e baddangan Apu Dios.

hemmaken yun kei-ang-angan tu e neihalla-ak ey anin ni pemeggak i-ineng ingganah metteyyak.”

²⁰ Immehel mewan hi Job ey kantuy “Apu Dios, dewwan ebuh ibbagak ni hi-gam ey hedin tetbalem, ey e-helen kun emin et endi nak ittalun hi-gam. ²¹ Isiked mu anhan ni mengastigun hi-gak niya entan tuwak petattakut. ²² Hi-gam pamengulun um-ehel ni hi-gak et humangek, winu iebulut mun um-ehellak et humangem. ²³ Kaw hipa nanliwatak niya hipa lawah ni impahding ku? ²⁴ Kele muwak inwalleng, ey kele heni buhul muwak ni muka pehding ni hi-gak? ²⁵ Ey kele muwak katennattakkuta ey endi damengu silbik tep heni-ak bulung ni keyew ni kameihhuyyahuyyaw? Niya kele heni muwak kapeppepduga ey heni-ak nema-ganan ni dagemi ebuh.

²⁶ Dakel hu lawah ni muka pebehhul ni hi-gak, anin idan impahding kun keu-ungngak.

²⁷ Heni mu binangkiling hu helik niya muka hellipat-i keglidan ku, anin ya gassin ku.

²⁸ Mambabbabballak ni mettey e heni-ak keyew ni kamangkedunnut niya heni-ak luput ni kinelakelat ni ballaing.

14

¹ Emin hu tuu ey nekapuy ida niya endi kabaelan da. Ansikkey hu biyag da ey napnun ligat.

² Henidda etan ni habung e ma-nut nebekyag nem nekemtang ey nakling. Henin allinnew ni kulput e nekemtang ni attukaw la. ³ Apu Dios, kaw hellipat-an muwak et idiklamuh muwak ma-lat ehelen mu kastiguk? ⁴ Kaw dammutun

wada hu tuun endi tu pambahhulan? ⁵ Implanuh mu ngu dedan hedini piga toon niya bulan ni ketegguan ni tuu. Ey eleg mabalin ni me-duman hu binilang mu. ⁶ Et humman hu diman et ngenamung tun man-iyatun nekemtang. Heni dedangngu katteg bega-en, et humman hu, entan tu helipati et gibbuhun tu ngunu tun indawat mun hi-gatu.

⁷ Ya keyew ey anin ni nalnggeh et wada namamah ni umpingi et pumenga hedini neetteng. ⁸⁻⁹ Ey anin ni nedunut hu tunged tu et umpingi lamut tu hedini immudan.

¹⁰ Nem hedini ya tuu et netey, ey humman pappeg ni neitu-wan tu et endi law mannemnem ni hi-gatu. ¹¹ Henin wangwang niya lebeng e kametduk ni nema-ganan. ¹² Hedini netey hu tuu ey eleg law umbangun ingganah ni keendian ni kabunyan.

¹³ Nem hedini ngun hi-gak man nakka peked-dukduki ni mettey et muwak itlud dallem ni puyek et hedini na-kal law bunget mu ey hehmeken muwak. Ey ettu ew et getuden mu hu pengihwangan mun hi-gak ey. ¹⁴ Nem kaw hedini netey hu tuu man metegguan ali mewani edum ni aggew? Ey hedini makulug ni hanniman hu meippahding, man anin ni nemahhig eya nakka helheltapa et nakka namnamahan mepappeg hu ligat ku. ¹⁵ Ey eyyagan muwak et humumangngak ey um-amleng kan hi-gak e lintum. ¹⁶ Et yalli law pehding mu ey hellipat-an muwak nem beken ni ya nanliwatak. ¹⁷ Ey liwwanem alin emin hu nambahullak ma-lat ibilang muwak ni kayyaggud.

18-19 Nem ya kakulugan tu ey muka endia namnamah ni tuu e henin kakegdayin duntug et mangkaulin hu etta-teng ni batu, ey henin kakebullubulin puyek tep ya na-let ni udan. ²⁰ Muka apputadda tuu, ni inendim ida, ey muka bahbaha ang-ang da hedin netey ida et mudda kapellaw etan di da panha-adan ni ingganah. ²¹ Eleg da amta hedin meiddeyyaw winu mebe-ingan hu u-ungnga da. ²² Ebuh law daka panhelheltapin daka giggibbeka ey ida kaumlelemyung.”

15

¹⁻³ Entanni ey kan Eliphas nan Job ey “Kaw henin nuntan hu kapenappihappit ni nenemne-man ni tuu? Hiyya law, entan tu tagan ehel. Endi damengu silbi tun emin eya muka e-e-hela. ⁴ Kaw endi lispituh mu ey kaw eleg ka umtakut nan Apu Dios? ⁵ Kamaka-amta hu kalinewah mud muka pan-e-ehhel, nema-ma tep muka henniin hapit mu hu muka pehpehding. ⁶ Anin ni enggak e-hela e nambahul ka, et hi-gam ngu nengipeamta eyad muka pan-e-ehhel.

⁷ Kaw kammu nem hi-gam nemangulun tuun neiungnga? Ey kaw newada ka eman ni nan-letuan Apu Dios idan duntug? ⁸ Kaw wada kan nekideddengel ni planuh Apu Dios? Kaw hinakkeyam hu laing? ⁹ Niya kaw hipa ni-man hu inamtam ni eleg mi amta? ¹⁰ Ya nan-adalan min laing mi ey yadda nangkea-amman nangkeubanan e na-na-tengan ida nem hi amam.

¹¹ Kaw beken ni kabbabbal hu kapan-e-ehhel nan Apu Dios? Hipa pay muka heppula? ¹² Kele

eleg mu pakannemnema ni bimmunget ka?
¹³ Inwalleng mu hi Apu Dios et deh e lawah
eya muka pan-e-helan hi-gatu tep bimmunget
ka. ¹⁴ Kaw mabalin ni wada hakey ni tuun
kayyaggud di hinanggan Apu Dios? ¹⁵ Anin idan
anghel et eleg makaddinnel hi Apu Dios ni hi-
gada tep beken idan kayyaggud ni peteg. ¹⁶ Et
nema-ma ngu hu tuu e nakalliwatan, e ihik ni
mengippahding ni lawah.

¹⁷ Dengel mu kedi e Job eya e-helek ni inamtak.
¹⁸ Makulug ida huyyan intuttuddun nangkelaing
niya nangkenemneman ni hi-gak. Dingngel
dadda dama huyyan aammed da ¹⁹ e hi-gada hu
neidwatan ni bebley eman ni endi ni hu edum
ni tutu-un nambebley diman.

²⁰ Yadda lawah ni tuun daka panliligat hu
edum dan tuu ey manhelheltap idalli ingganah
ni kepappegan ni neitu-wan da. ²¹ Nemahhig
hu takutakut dallin ingganah. Anin ni wada ni
linggep et ida kaumtakut ni um-alin menggep
ni hi-gada. ²² Ida kaumtakut ni um-ehep hedini
engeenget tep entanniy pintey dadda. ²³ Ida
kamandaladalan ni an menemmak ni kennen da,
nem endi daka hemmaka. Ey ida kaumtatakut
tep inamta da e anggagannu law ey mettey ida.
²⁴ Nemahhig takut dan nunman ni meippahding
ni hi-gada e henin takut da etan ni patul ni um-
alin mengubbat ni hi-gada. ²⁵ Henin nunman
hu kameippahding di tuun daka taltalanggaa
niya daka ngengngehaya hi Apu Dios e Kabaelan
tun emin. ²⁶ Ihik idan mekihhanggan hi-gatu e
henidda sindalun mekiggubbat e nehammad hu

happiyaw da.

²⁷ Huyyaddan lawah ni tuu ey kekeddangyan ida niya mangkatebadda. ²⁸ Nem mangkebahbah ali bebley da et mampambebley idallid nehi-yan ni bebley niya manha-ad idad kamangkebahbah ni baballey. ²⁹ Meendilli kinedangyan da. Eleg meihhinnap hu kinedangyan dad dakel ni bebley.

³⁰ Eleg mabalin ni da ibbebsikan hu engeenget ni panha-adan da. Heniddalli etan ni keyew ni megihheb tep heng-aban idallin Apu Dios et mebahbah ida. ³¹ Eleg dalli law iddinel hu kinedangyan dan endi silbi tun edum ni aggew, tep endi gun-uden da. ³² Anggegannulli ey mepappeg biyag da et meendin emin hu nandinelan da. ³³ Heniddalli hu lameh ni grapes ni nepugah ey eleg maluum, niya heniddalli habung ni olibah ni nangkaplag. ³⁴ Yadda tuun lawah nemnem da ey eleg ida mehlag. Ey mangkegihheb ali baballey dan napnun sinekew da niya piniliw da. ³⁵ Hi-gada hu kamamplennuh niya kamengippahding ni lawah niya maheul ida.”

16

Ya humang Job

¹ Himmumang mewan hi Job et kantuy
² “Eleggak mea-alluk ni nuntan idan in-inhel yu. Yu anhan law kumedek kapedgeh nemnem ku. Hakey pay ey dingngel ku dedangngu ida la huttan. ³ Et humman hu, i-ineng kayu law.

Kele kayu kaum-ehheel? ⁴ Gullat na-mun hi-gayu hu kamanhelheltap ni heni eyan ligat ku, ey mabalin ni hannitan na-mu dama hu pan-e-ehhel kun hi-gayu. Tagan ku dama pihul ni hi-gayu ey nanwigwigiwiggak di hinangga yu, hedin heni-ak ni hi-gayu. ⁵ Nem bekennak ni henin hi-gayu. Tep gullat ngun hi-gak et ya penga-alluk kun hi-gayu hu e-helen ku. ⁶ Anin ni kangkuy endi bahul ku, et eleg yu damengu ebbuluta. Et humman hu, anin ni hipa e-helen ku et endi ibbaddang tu. Ey hedin eggak um-ehel ey eleg mee-ekkali hu nakka helheltapa.

⁷ Apu Dios, nemahhig ni ligat hu indawat mun hi-gak. In-abulut mun mettey ida pamilyah ku. ⁸ Ey ang-ang mu kedi impahding mun annel ku. Impambalin mun genit et mablatan et huyya law hu daka penghelin nakalliwatannak.

⁹ Kaumbubunget hi Apu Dios ni hi-gak niya angebe-hel tuwak ni peteg et heni tuwak bineniki. ¹⁰ Angebe-hel da-ak idan tutu-u ey da-ak kangi-ngi-ngii niya da-ak kakeammuumungi ni inamping da-ak. ¹¹ In-abulut Apu Dios ni pehding idan lawah ni tuu huyyan hi-gak.

¹² Yan nunman ey melinggep hu biyag ku. Nem yan nunya ey heni intenged Apu Dios di buklew ku et pan-iwedwed tuwak et punpuntaen tuwak. ¹³ Endin hekey hemek Apu Dios ni hi-gak. Heni tu bineal ida memennan hi-gak et halikuban da-ak et pampanaen da-ak et man-iih-ih hu kuheyaw kud puyek. ¹⁴ Hi Apu Dios ey heni etan ni sindalun nemahhig bunget tu e e-eggel ni liniputan tuwak. ¹⁵ Adyahhak ni ka-

manyuyyuddung di dep-ul e langgusih balwasik. ¹⁶ Intagan ku nangih et lumtuk hu matak. ¹⁷ Ey endi inamtak ni bahul ku niya endi lawah ni indasal ku.

¹⁸ Hi-gam e puyek hu tistiguk! Entan tu ta-buni eya kuheyaw ku. Humman mengippeamtadda eyan neipahding ni hi-gak. ¹⁹ Wada mengi-ehneng ni hi-gak di kabunyan. Ey hi-gatu tistiguk. ²⁰ Anin ni inwalleng da-ak ni gagayyum ku et wada hi Apu Dios ni pandasalan ku. ²¹ Hamban anhan wada mengi-ehneng ni hi-gak di hinanggan Apu Dios ni henin kapengi-ehneng ni dewwan hanggayyum ey. ²² Tep anggegannu law kepappegan ni aggew ku et umlawwak etan di keltad ni mampellaw etan di eleg mabalin ni nak ali law mambanggad.

17

¹ Endi law namnamah ku. Kamangkepappeg hu neitu-wan ku et kamangkedettengi law keikkullungak. ² Adyah e hinelikuban da-ak ida eyan tutu-un kameneghegnud ni hi-gak.

³ Apu Dios, iehneng muwak anhan et iuh-uh mu e endi bahul ku tep endi edum ni mengi-ehneng ni hi-gak, anin ni hakey. ⁴ Eleg da kulluga hu nakka e-hela tep inendim hu daka pan-ewwat, nem mahapul ni peang-ang mun hi-gada e neihalladda. ⁵ Ya hakey ni tuu ey tuka ihhehdul gayyum tu tep ya gun-uden tu, nem manhelheltap ali u-ungnga tu tep ya humman ni impahding tu.

⁶ In-abulut mun ngi-ngi-ngian da-ak idan tutu-u niya panlupdaan da angah ku. ⁷ Eleg law umaang-ang matak tep ya nangingangih ku. Nekap-piguttak et heni-ak law allinnew. ⁸ Yadda kayyag-gud ni tuu ey ida kametnga hedin inang-ang da hu neipahding ni hi-gak. Ey ida kaumbubunget idaddan gagayyum kun endi silbi da. ⁹ Mukun hanniman ey tep yadda kayyaggud ni tutu-u ey kamangkeihhammad hu daka pengu-unnudin Apu Dios.

¹⁰ Nem hedin hi-gayu man makulug ni endi hakey ni nelaing niya endi nenemneman. ¹¹ Kamangkepappeg hu biyag ku ey endi hu nambalinan ni planuh ku niya endi law namnamah ku. ¹² Nem hi-gayuddan gagayyum ku ey kanyuy kawwalwal hu hileng niya kanyuy anggegannu ni newa-wa. Nem hedin kattedg ngun hi-gak ey inamtak e nanengtun wada-ak di engeenget. ¹³ Endi law nakka namnamahan lawwak hedin beken di bebley ni netey et yadman di engeenget hu nak pan-u-uggipan. ¹⁴ Et heni amak hu kulung ku ey heni inak niya aaggik ida etan bigih ni mengngan ni annel ku. ¹⁵ Hipa tep law namnamah ku? Ey hipa mengidwat ni namnamah ni hi-gak? ¹⁶ Kaw hipa namnamahen kun gun-udek hedin mambalin eya annel kun dep-ul di bebley ni netey?"

18

Ya inhel Bildad e iSuah

¹ Hinumang Bildad hi Job e kantuy, ² "Ettu et umi-ineng ka e Job et dengelem hu e-helen min

hi-gam ey? ³ Kele kammuy endi amta mi e heni kami baka? ⁴ Mu kumedek kapanliligat annel mu tep ya bunget mu. Kaw hipa dama ibbaddang ni bunget? Kaw dammutun mehullulan hu puyek niya mangkepikwal hu babattud deplah tep ya bunget mu? ⁵ Makulug ni anggegannuy neendi lawah ni tuu e heni dilag ni me-dep ⁶ et ma-nget di kad-an tu. ⁷ Ma-nu tep meandeng hu tuka pandellan, nem meihhungbub tep hi-gatu ngu hu keippahdingan ni lawah ni planuh tu. ⁸⁻¹⁰ Eleg tu amta e wada keknaan tun neidaddan di dellanen tu, henin bitu, et nanna-ud ni meknalli.

¹¹ Et humman hu, kaumtatakut law ni ingganah. ¹² Kedangyan ni nunman nem yan nunya ey kameuppa niya heni kamanhehhegged hu ligat di habyen tu. ¹³ Anggetakut hu degeh tun neiwehit di annel tu ey kamangkebwel hu heli tu niya ngamay tu. ¹⁴ Heni nepilit ni neipahep di baley tun kakkayyaggud et hanggaen tu hu patul ni katey. ¹⁵ Ey megihheb hu baley tu, anin idan hipan wadadman. ¹⁶ Henin keyew ni nema-ganan annel tu niya lamut tu et matey. ¹⁷ Et endi law mee-ehhel ni hi-gatud bebley tu, anin di edum ni bebley, ey endin ingganah law hu mannemnem ni hi-gatu. ¹⁸ Ey me-kal law di bebley idan mategu et lumaw di engeenget, ¹⁹ niya endi metdaan ni helag tun mategu. ²⁰ Et emin hu tuu meippalpud appit ni kasimmilin aggew ingganah di tuka kelinnugi ey umgeygey idan takut dan penggelen dan nunman ni meippahding ni hi-gatu. ²¹ Henin nunman hu meippahding idan lawah nemnem tun tuun daka iwwalleng hi Apu Dios.”

19

Ya inhumang Job

¹ Himmumang mewan hi Job et kantuy ² “Pigan pengissikkedan yun um-ehehel tep-ay yuka panma-maa hu nakka panhelheltapi? ³ E-eggel ni pinel-itan yuwak. Eleg kayu pay anhan umbaing ni nuntan ni yuka pehpehding. ⁴ Anin dedan ni kantu et makulug ni wada lawah ni impahding ku, ey ngenamungngak ngu, entan pekidimdima-u. ⁵ Kaw kanyu nem kekeddukdul kayu nem hi-gak? Ey kaw kanyu nem ya eya ligat kun nakka helheltapa hu keang-angan tun makulug ni nekalliwtannak? ⁶ Kaw eleg yu ang-anga e hi Apu Dios hu nengipahding nunya? Heni-ak naknad kineman inheged tun hi-gak.

⁷ Nakka manlillah, nem endi kamenengngud ni mengngel ni hi-gak. Ey nakka manheppul ni umbaddang ni hi-gak, nem endi kamemaddang ni hi-gak. ⁸ Heni hinenian Apu Dios hu dellanen ku ey engeenget et eggak han-ang-ang. ⁹ Binangngad tun emin kinedangyan ku et ekalen tu dayaw ku. ¹⁰ Heni tuwak bineni-ki niya inendi tu namnamah ku. ¹¹ Kamei-ellig di apuy ni kamantettebbel bunget tun hi-gak, et humman hu, nemahhig tuka pehding ni hi-gak e henituwak buhul. ¹² Ey henitua impaelidda sindalu tun mengubbat ni hi-gak et halikuban da-ak malat depapen da-ak.

¹³ Impambalin tudda aaggik niya gagayyum kun eleg umhidit ni hi-gak tep anggebe-hel da-ak. ¹⁴ Anin idan nengam-amtan hi-gak et eleg

da-ak law amta. ¹⁵ Yadda etan mangilik ni kaum-alialid baley ni nunman ey eleg idelaw umdu-ngaw. Anin idan bega-en kun bibi-i et heni-ak nalpud edum ni bebley e eleg da-ak law amta. ¹⁶ Hedin nakka man-e-ehhel idan bega-en ku man eleg da-ak law hengnguda. ¹⁷ Hedin ya dama ahwak ey eleg meihnup ni hi-gak tep nakka manhemmuy. Anin idan aaggik et eleg ida meihnup ni hi-gak. ¹⁸ Da-ak kaheghegnudaddan u-ungnga niya da-ak kangi-ngi-ngii hedin inang-ang da-ak. ¹⁹ Inwalleng da-ak idan nehammad ni gagayyum ku anin idan nakappinshed ku. ²⁰ Nekappiguttak e heni-ak genit et mablatan ey innang ni metteyyak.

²¹ Hemek yuwak kedi anhan e gagayyum ku tep hanneya impahding Apu Dios ni hi-gak.

²² Kele yuka pan-edumi hu ligat ni impehakat tun hi-gak? Kaw yuka e-nguhi eya nakka helheltapa?

²³ Ma-nu-et anhan nem wada mannemnem ni mengittuddek eyan nakka e-e-hela et kapyoen dan liblul, ²⁴ winu ikku-lit dad batu ma-lat mannananeng diman ni ingganah. ²⁵ Nem inamtak e wadalli um-alin melpud kabunyan ni mengi-ehneng ni hi-gak. ²⁶ Ey inamtak e anin ni meteyyak et mabwel hu annel ku et ang-angen kulli hi Apu Dios. ²⁷ Em, makulug ni ang-angen kulli hi Apu Dios! Ey nakka um-aabtun menang-ang ni hi-gatu!

²⁸ Nem ay hi-gayuddan gagayyum ku ey kayu kaumhamahamak ni ippakpak yun hi-gak ni bahul niya yuka pedgeh hu nemnem ku tep kanyuy bahul ku eya nakka panhelheltapi.

29 Nem pinhed kun amtaen yu e anin ni hi-gayu et mekastigu kayu tep ya henin nuntan ni yuka pannemnemnem. Et yan nunman ali pengamtaan yu e wada kamenuwes emin ni tuu.”

20

Ya inhumang Sophar e iNaamah

¹ Hinumang Sophar e iNaamath e kantuy
² “Nakka umguguhu eyan in-inhel mu, et humman hu, mahapul ni um-ehellak. ³ Insisipel ku hu pel-it mun hi-gami nem mahapul law ni hummangen daka.

⁴ Kaw eleg mu amta e neipalpu eman ni laputun nanha-adan ni tuud puyek, ⁵ ey nekemtang ni ebuh hu kapan-an-anlain tuun nekalliw-tan? ⁶ Anin ni meetteng kabaelan tu et nemahhig hu tuka pampahhiya e dettengen tu kabunyan ⁷ et meitteyyab alin heni dep-ul. Et an ali hemmahemmaken idan nengamtan hi-gatu et kanday ‘Attu na-mu linawwan tu?’ ⁸ Attukaw ali e eleg meang-ang, henin i-innep ni hileng e kameendi. ⁹ Anin idan gagayyum tu niyadda pamilyah tu et endilli law hu da penang-angan ni hi-gatu. ¹⁰ Et mahapul alin pebanggad idan helag tu hu hipan illa tuddan nangkewetwet. ¹¹ Kat-agu niya na-let humman ni tuu, nem anggegannuy mettey et mambalin ni puyek.

¹²⁻¹³ Tuka pan-am-amlengin mengippahding ni lawah, henin amleng ni kapengngannin mehenge-ew ni kennen. ¹⁴ Nem mambalin ni mapeit di

egeh tu e henin pait ni kedet. ¹⁵ Mei-ellig ni i-uta tulli sinekew tun kinedangyan, tep ukkaten Apu Dios di egeh tu et bangngaden tu. ¹⁶ Ey mei-ellig ni ekmunen tulli gitan uleg et iketey tu ¹⁷ et eleg tu law pan-am-amlengi kamehawwahawwal ni mansikan olibah, ya gatas niya putsukan. ¹⁸⁻¹⁹ Endi silbin nan-aatuan tu ey endi gun-uden tu, tep sinelatelam tu hu nangkewetwet et peki-la tu baballey da. ²⁰ Ya neagum ni tuu ey pinhed tun ellan emin hu hipan pinhed tu e endi hu kantun hiyya law. ²¹ Nem ya hanniman ni tuu ey meendilli kinedangyan tu, anin ni ya kennen tu.

²² Yallin keddangyanan tu ey umdateng ali hu nemahhig ni ligat ni memahbah ni hi-gatu et maumah hu kinedangyan tu. ²³ Heballi peellin Apu Dios hu nemahhig ni ligat tu tep ya bunget tun hi-gatu. ²⁴ Anin ni ippatna tun ibbebsikan hu peellin Apu Dios ni panliggatan tu et petteyen damengun Apu Dios. ²⁵ Heni mangkeippa-net di annel tu hu pana et man-iih-ih kuheyaw tu et lektattuy nemahhig hu takut tu.

²⁶ Mebahbah emin hu nebalol ni limmu tu tep peellin Apu Dios hu apuy et giheben tun emin. ²⁷ I-uh-uh idan wadad kabunyan niyad puyek e nekalliwtan humman ni tuu. ²⁸ Ey mebahbah emin kinedangyan tu tep ya bunget Apu Dios ni hi-gatu, henin kabahbahan ni baley hedin nalbengan hu puyek. ²⁹ Henin nunya meippahding etan ni lawah ni tuu tep humman inhel Apu Dios.”

21

Ya inhel Job

¹ Immehel mewan hi Job ey kantuy ² “Dengel yu anhan eya e-helek ma-lat humman penga-alluk yun hi-gak. ³ Entan inglay yu et umhel-lak. Hedin negibbuhhak, ey anin ni heghegnud yuwak.

⁴ Hi APU DIOS hu panlillihan ku, beken ni ya tuu, tep kele kabaelan tun emin ey eleg tuwak baddangi? ⁵ Gullat et dedan et metnga kayun menang-ang ni hi-gak. ⁶ Hi-gak mismuh ey nakka metnga niya nakka umgeygey hedin ninemnem ku eya neipenahding ni hi-gak.

⁷ Kele kai-abulut Apu Dios ni meteggu hu lawah ni tuu ingganah maka-a-ammadda niya tudda kapekeddangyan? ⁸ Ida kamehlag niya andukkey hu biyag da et daka ang-anga keet-tengan idan u-ungnga da niyadda inap-apuda. ⁹ Ey endi kapeellin Apu Dios ni memahbah ni familyah da niya endi daka tekkusi. ¹⁰ Anin ni halun da et kayyaggud hu daka pan-impah. ¹¹ Ida kamaman-an-anla u-ungnga dan kaum-ena-ayyam, heniddan impah ni kalneroh ni kaumpenaypaytuk. ¹² Ida kamenattayyaw, ida kaumgeniggittalah niya ida kaum-ena-ayyuding. ¹³ Mekallinggep hu biyag da niya endi ligat ni daka helheltapa ingganah mettey ida. ¹⁴ Anin ni hanniman et kanda kumedek nan Apu Dios ey ‘Eleg daka mahapul ni hi-gami niya eleg mi pinhed ni amtaen hu pinhed mun meippahding di biyag mi.’ ¹⁵ Ya kanda ey eleg mahapul ni un-nuden hi Apu Dios, niya endi gun-uden dan

mandasal ni hi-gatu. ¹⁶ Ey kanday kayyaggud hu biyag da tep ya kabaelan da. Nem hedin hi-gak ngu man eggak ebbuluta humman ni kapannemnemnem.

¹⁷ Nem kaw kastiguen idan Apu Dios? Eleg! Pinpinhakkey kaelliin ligat ni hi-gada. Ey hedin mewan wada impaeli tun ligat tep ya bunget tu ey eleg ida meilleggat. ¹⁸ Kaw kastiguen tudda henin kapehding ni na-let ni dibdib ni dagemi e tuka pan-ityab, winu henin dep-ul ni kaittayab ni pewek? Eleg!

¹⁹ Kanyuy 'Kastiguen Apu Dios ida u-ungnga tep ya liwat ni ammed da.' Nem eleg, tep yadda ngu etan nanliwat hu kastiguen Apu Dios ma-lat peang-ang tu e tuka ippahding humman tep ya liwat da. ²⁰ Mahapul ni yadda nambahul hu meneltap ni nambahulan da ma-lat gibeken da hu bunget Apu Dios e Kabaelan tun emin. ²¹ Kaw hedin netey hu tuu man tu mewan law nenemnemen hedin melinggep hu pamilyah tu winu eleg? ²² Hipa ni-ngangu dammutun an mengituttuddun Apu Dios ni pehding tu? Kaw ambeken hi-gatu huwet ni emin ni tuu?

²³⁻²⁴ Ya edum ni tuu ey kayyaggud ni ingganah hu annel da e endi degeh da. Endi ligat da niya ida kaman-an-anla ingganah ketteyyan da. ²⁵ Yadda dama edum ey nekawwetwet ida et anggehennemek ida ingganah ketteyyan da. ²⁶ Nem nan-iingngeh idan emin e mebiggihan idad kulung da.

²⁷ Inamtak et el-eleg hu yuka pannemnem ni hi-gak. ²⁸ Kan yud nemnem yuy 'Attu mewan hu

baley etan ni kedangyan ni peteg ni tuun lawah hu tuka ippenahding ey?' ²⁹⁻³⁰ Emin hu tuu, anin di attu ey daka ebbuluta et pinpinhhakkey anhan law hu kapengippeelliin Apu Dios ni ligat idan kamengippahding ni lawah. ³¹ Endi kamenge-ehhel ni nambahulan da niya endi kamengastigun hi-gada. ³² Ey hedin netey ida man nemahhig kapandeyyaw ni tuun hi-gada. ³³ Dakel hu tuun kamekillaw di da pengikkulungan ni hi-gada niya dakel hu kaumlelemyung ni neteyyan da. Beken ni ebuh humman tep melingep idan kamambakbaktad.

³⁴ Hedin hi-gayu ngu dama ey endi silbitu yuka e-e-hela. Et inna-nu makkaw ni penga-allukan yun hi-gak ni henin nunman ni yuka e-e-hela?"

22

Ya inhumang Eliphaz e iTeman

¹ Himmumang hi Eliphaz e iTeman et kantuy
² "Hipa silbi tayun tuu nan Apu Dios? Endi. Ya kakulugan tu ey anin idan kelalla-ingan et endi silbi dan hi-gatu. ³ Anin ni kantu et endi liwat ni hakey ni tuu, et hipa humman nan Apu Dios e Kabaelan tun emin? ⁴ Kaw ya muka penaydayawin hi-gatu hu himmulun ni nengipahdingan tuddan nuntan ni hi-gam malat tugunen daka? ⁵ Beken mannuman, tep ya himmulun ey ya dakel ni liwat mu et keangangan ni kalinewah mu.

⁶ Inlam hu balwasin tuun eleg tu hambayad hu utang tu et endi law ibbalwasi tu. ⁷ Eleg mu idwatan ni kennen niya danum ida neupa

niya na-wew ni tutu-un immalin an nambagan hi-gam, ⁸ anin ni kedangyan kan peteg, ey kaka medeyyaw niya et-eteng kabaalam. ⁹ Eleg mudda baddangan hu nangkebalu, ey piniliw mu limmuddan nepu-hig, niya impanligligat mudda. ¹⁰ Et humman hu kameipahpahding ida huttan ni anggetakkut ni hi-gam, ¹¹ e heni ka wadad engeenget niya heni ka nalsing di lebeng.

¹² Hi Apu Dios e wadad kabunyan ey tuka uh-uhdungin emin hu bittuwen. ¹³ Kaw kammu nem eleg han-ang-ang Apu Dios hu kad-an mud engeenget? ¹⁴ Ey kaw kammu nem hennian ni kulput hu matetun tuka pandalladallanid kabunyan di ta-pew ni puyek, et eleg tu ang-anga hu muka pehpehding? ¹⁵ Kaw eleg mu issiked ni pehding hu henin kaippenahding idan lawah ni tutu-u?

¹⁶ Yadda lawah ni tuu ey endi maptek ey neendidida, anin ni eleg ni medatngan hu nagtud ni aggew ni ketteyyan da e henidida in-anud ni nedakkel ni danum. ¹⁷ Mukun hanniman meippahding ni hi-gada ey tep inwalleng da hi Apu Dios e kandan hi-gatuy 'Ngenamung kami ngu. Kaw hipa dammutun pehding mun hi-gami?' ¹⁸ Ey hi-gatu nengidwat ni emin ni kayyaggud ni hi-gada. Tawwey, eggak han-awat hu kapannemnem idan nunman ni tutu-u.

¹⁹ Ida kamanggagaya ey ida kamakangngi-ngi hu kayyaggud ni tutu-u hedin inang-ang da e nekastigu hu lawah ni tuu. ²⁰ Kanday 'Nanna-ud ni mebahbah ni emin hu kinedangyan idan lawah ni tuu. Hedin wada mewan hu metdaan ni eleg mebahbah ey megihheb di apuy.'

²¹ Pampekumbabah ka kumaddan nan Apu Dios e Job ma-lat bendisyonan daka mewan ni hi-gatu. ²² Abulut mu hu tuka ituttuddu niya nenemnem mu et eleg mu liwwanen. ²³ Hedin mambanggad kan mengu-unnud ni hi-gatu et issiked mun manliwwat ey kayyaggud law kaya hu meippahding di biyag mu. ²⁴ Entan law tu gagamgami hu pihhuh niya pan-ibbeng mudda balituk mu. ²⁵ Hi Apu Dios e Kabaelan tun emin hu kamei-ellig ni pihhu mu niya balituk mu.

²⁶ Et um-amleng ka kayan mandinnel ni hi-gatu e Kabaelan tun emin. ²⁷ Ey hedin mandasal kan hi-gatu man hummangen tu dasal mu, ey pehding mu hu insapatah mun hi-gatu. ²⁸ Kayyaggud ali pambalanan ni emin ni pehding mu et yumaggud kaya neitu-wan mu. ²⁹ Ey hedin wada tuun neipebah niya nedismayah ey indasalam, ey nanna-ud ni baddangan Apu Dios humman ni tuu. ³⁰ Hedin makulug ni muka paka-u-unnuda hi Apu Dios ey baddangan mudda nanliwat ma-lat meihwang ida.”

23

Ya inhel Job

¹ Immehel mewan hi Job ey kantuy ² “Mahapul ni manlillihhak nan Apu Dios tep tuwak kapanhelheltap e eleg tuwak hehmeka. ³⁻⁴ Gullat et anhan ni inamtak hu nak penemmakan ni hi-gatu et umlawwak di kad-an tu et nak maki-hummangan ni hi-gatudman, ⁵ ma-lat dengelek hedin hipa kantu ey ma-lat awatan ku e-helen tu. ⁶ Kaw apputen tuwak tep eta-gey ni peteg

saad tu? Eleg! Inamtak et dedngelen tu e-helen ku. ⁷ Tep kayyagguddak ni tuu et dammutun mekihummangannak ni hi-gatu. Nakka pannaud e e-helen tu e endi bahul ku.

⁸⁻⁹ Eggak amta kad-an Apu Dios. Anin ni attu nak penemmakan ni hi-gatu et endidman. Ey ma-nu tep inamtak e wada hi Apu Dios, nem eggak han-ang-ang. ¹⁰ Nem inamta tun emin hu nakka pehpehding. Et humman hu, hedin patnaan tuwak, ey ang-angen tu e heni-ak etan ni nemahmah ni balituk.

¹¹ Naka-u-unnud ku hu pinhed tun pehding ku. Endi nak impangil. ¹² Inu-unnud kun emin hu intuttuddu tun pehding ku. Ey nakka pekeddukdul hu ehel tu nem ya kennen. ¹³ Nem hedin hi-gatu man tuka pehding hu pinhed tu tep hi-gatun ebuh hu Dios. Hipa kuma hu dammutun menullul ni ninemnem tun pehding tu? ¹⁴ Endi, tep tuka ippahding hu hipan implanuh tun pehding ni hi-gak. Hi-gatu ngenamung ni pambalanan ni biyag ku. ¹⁵ Et humman hu, nakka umtatakut ni hi-gatu. Ey hedin nakka nemnemnema hu meippanggep ni hi-gatu man nakka umgeygey ni takut ku. ¹⁶⁻¹⁷ Impambalin tuwak ni makattakut. Hi Apu Dios e Kabaelan tun emin hu nakka tekkusi, beken ida eya lawah ni kameipahpahding ni hi-gak e kamei-ellig di engeenget.

24

¹ Kele na-mu eleg gegtudan Apu Dios hu penuwetan tun tutu-u? Kele eleg mepapppeg

hu kapanhehhegediddan kamengu-unnud ni higu? ² Yadda lawah ni tuu ey daka panideldel hu puyek ni edum dan tuu niya daka pantakewa kalneroh ni edum et i-dum dad kalneroh da. ³ Daka ella hu kebayyuddan nepuhig niya daka ella hu bakaddan nebalun bii ingganah beyyadan da utang da. ⁴ Eleg da ibbilang hu kelebengan idan newetwet, niya dad kapetattakut et humman hu mahapul law ni ida mantellu. ⁵ Et henidda law immeyew ni kebayyud kad-an ni eleg mebebleyi e ida kaan menemmahemmak ni kennen da niya ippakan dan u-ungnga da. ⁶ Et humman hu ida law kaan meki-ennid beken da payew ey ida mengehchim ni grapes ni intanem idan lawah ni tuu. ⁷⁻⁸ Endi baley dan ennamutan da et daka pemegga ugip ni hileng e endi wanggal da niya balwasi da et ida kamekekketel. Hedin immudan man ida katteg kamegeggepet niya ida kameihhukkip di leyang.

⁹ Yadda lawah ni tuu ey daka panhimum hu u-ungngaddan nebalun bii. Ey daka ella u-ungngaddan nangkewetwet ma-lat maibeyad idad utang ni a-ammed da. ¹⁰ Dadda kapillitan pangngunnud payew anin ni nambelad ida, tep endi katteg balwasi da. Ey ida kameu-upan mangngunnu tep endi kennen da. ¹¹ Ma-nu tep ida kamengapyan mansikan olibah nem eleg da tamtami niya ida kamengapyan meinum ni grapes, nem ida kame-wew. ¹² Kapelapelak ida nangkeliputan ni kamangkettey, nem eleg hengngudan Apu Dios ni dedngelen hu dasal da.

¹³ Yadda lawah ni tuu ey daka ngengngehaya

hi Apu Dios. Eleg da ebbuluta hu tuttuudu tun kamemnang ni nemnem niya eleg da ippahding hu pinhed tu. ¹⁴ Ida kaumhaleman ni umbangun ma-lat da pampateyen ida nangkewetwet. Ey hedin nehileng man ida mewan menekkew. ¹⁵ Yadda edum ni lalakki ey daka hehhegeda kehillengan tu ma-lat eleg ida meang-ang ni da pengi-ulligan ni beken da ahwa. ¹⁶⁻¹⁷ Yadda edum ey ida kaman-u-uggip ni kawwalwal ni ida nenakew ni hileng. Ya engeenget hu pinpinhed da, beken ni ya kawwalwal, tep impeingha da hu lawah ni kameipahpahding di engeenget.

¹⁸⁻¹⁹ Nem meendidda hu lawah ni tutu-u eyad puyek ni mategu e henin kakeummahin upag di danum niya henin kakeendiin dallallud mamegan puyek hedin pimmetang. Ey inidutan Apu Dios hu puyek da et endi law kaumlaw diman ni an manggunnu. ²⁰ Et endi law hu an mannemnem ni hi-gada, anin idan ineda et liwwanen dadda. Kennen alin bigih hu annel da. Ey heniddalli etan ni nalngeh ni keyew. ²¹ Hanniman hu meippahding ni hi-gada tep eleg dadda hehmeka hu nebalu niya nebasi, nem impanhelheltap dadda kumedek.

²² Ey yadda dama etan tutu-un et-eteng kabaelan da ey bahbahen Apu Dios ida tep ya et-eteng ni kabaelan tu. Anin ni neihammad hu neituan da et mettey ida damengu. ²³ Dammutu namun kai-abulut Apu Dios ni manlam-ay ida nem tuka hellipat-i hu daka pehpehding. ²⁴ Ey ma-nu tep umkedangyan ida, nem nekemtang ni ebuh tep mettey ida. Heniddan neitnem ni meenni niya heniddan helek e anggegannu ni nakling.

²⁵ Hipa menghel ni beken ni makulug ida huyyan inhel ku winu endi silbitu?"

25

Ya meikkatlun humang Bildad e iSuah nan hi Job

¹ Himmumang hi Bildad e iSuah ey kantuy
² "Et-eteng kabaelan Apu Dios ey hi-gatu tekktutan tep hi-gatu nangged ni emin ni wadad kabunyan. ³ Ey hi-gatu kakelpuin benang ni kamemnang ni emin. Endi hakey ni hambilang tudda anghel ni bega-en tu. ⁴ Kaw wada hakey ni tuun kayyaggud di hinanggan Apu Dios? Endi hakey ni an neiungngan neibilang ni kayyaggud. ⁵ Endi pakeinggeh ni heyaw ni dayaw Apu Dios, anin ni bulan niyadda bittuwen. ⁶ Et nema-mangu hu tuu e heni bigih di hinangngab tu?"

26

Ya inhumang Job nan Bildad

¹ Immehel mewan hi Job ey kantuy ² "Em, kakkayyaggud ka tep et-eteng hu imbaddang mun hi-gak e nekakapuy katteg ngun tuu! ³ Kayyaggud et kaka umtugun niya muka itutuddu inedal mud tuun endi nemnem tu e henin hi-gak. ⁴ Hipa ni-ngangu nangngelan muddan nuntan ni kakkayyaggud ni tugun? Hipa kan linnawan immehel ni hi-gam?

⁵ Nanna-ud ni ida kamanggegeygey hu linnawan nangketey di bebley ni netey di dallem ni baybay. ⁶ Humman ni bebley idan netey ey eleg meha-ninan niya eleg meitlun nan Apu Dios, ⁷ e

nengibiklag ni north ni kabunyan niya nengihad ni puyek e endi neituunan tu. ⁸ Winedan Apu Dios hu danum idad kulput ey eleg meikkuyyag anin ni mebel-at. ⁹ Ey heni linibutan tun kulput hu bulan et eleg meang-ang. ¹⁰ Ey heni yad pappeg ni baybay hu nengiptekan tun panappilan ni kawwalwal niya hileng. ¹¹ Hedin bimmunget hi Apu Dios ey heni kamanggiwwed ida tukud ni kabunyan. ¹² Impaineng tu baybay tep ya kabaelan tu, ey gapuh mewan ni elet tu ey pindit tu etan anggetakkut ni mategud baybay. ¹³ Ey gapuh ni et-eteng ni kabaelan tu ey kinapya tun kakkayyaggud hu ang-ang ni kabunyan. Ey pintey tu etan et-eteng ni anggetakkut ni uleg.

¹⁴ Yadda huyyan impahding tun tayu kaketngai ey ekket ni ebuh ni kei-ang-angan ni kabaelan tu. Hipa makkaw hu dammutun mengewwat ni et-eteng ni kabaelan tu?"

27

Intu-man Job ni immehel

¹ Intu-man Job ni immehel ey kantuy ²⁻⁴ "Issapatah kud ngadan Apu Dios e Kabaelan tun emin e anin ni beken ni kayyaggud impahding tun hi-gak et deh e tuwak kapanhelheltap, ey eleggak man-itek niya eggak e-hela lawah ni hi-gatu ingganah kepappegan ni biyag ku. ⁵⁻⁶ Eleg mabalin ni nak ebbuluten e neiptek kayu. Pepillit ku dama e endi bahul ku ingganah mepappeg hu biyag ku. Tep yad nemnem ku ey endi ngu inamtak ni nambahulak.

⁷ Nakka iddasal e mekastigudda buhul ku e henin kakekastiguiddan lawah ni tuu. ⁸ Hipa namnamah idan eleg mengullug nan Apu Dios hedin medettengan hu pemappegan tun biyag da? ⁹ Kaw hedin wada ligat da man dedngelen tu pampehemmehemmekan da? ¹⁰ Kaw dammutun mekiddagyum idan Apu Dios e Kabaelan tun emin? Ey kaw ida kamandasal ni hi-gatu?

¹¹ Imay kedi, et paka-ittuttudduk ni hi-gayu hu kapehding Apu Dios e Kabaelan tun emin. ¹² Nem ku hiyya tu-wa, haggud hedin hi-gayu man inang-ang yun emin. Nem ay kele endi silbitu yuka e-e-hela?

¹³ Heninnuy hu kapengastigun Apu Dios e Kabaelan tun emin etan idan mapetey niyadda lawah ni tuu. ¹⁴ Anin ni dakel hu u-ungnga da et mangkettey idallid gubat winu mettey idan upa da. ¹⁵ Yadda metdaan ey mettey idan degeh, nem endi an umnangih ni ketteyyan da, anin idan aahwa da.

¹⁶ Ma-nu et kedangyan ida lawah ni tuu, e dakel ni peteg hu pihhuh da niya babalwasi da, ¹⁷ nem pan-ibbalwasillin kayyaggud ni tutu-u niya pan-ellan alin limpiyuh ni tuu hu pihhuh da. ¹⁸ Ya baley idan lawah ni tuu ey beken ni nehammad, heni baley ni kakkawwa winu heni hukyawwin kapanhiddumid payew.

¹⁹ Ma-nu na-mu tep kedangyan idan nunya, nem entannit ida umbangun ey attukaw hu kinedangyan da et mambalin ida law ni nekawwetwet. ²⁰ Um-alin hi-gada hu anggetakkut ni helheltapen da henin kaelliin pewek ni hileng niya henin kakelbengin puyek. ²¹ Ittayab

idan dibdib ni melpud kasimmilin aggew et meendidda. ²² Anin ni hipa pehding dan umbesik niya anin ni hipa pehding da ma-lat meihwang ida, et endi damengu hemek ni pewek ni hi-gada. ²³ Kamabungngug hu pewek et nemahhig takut dan kamemsik.

28

Ya inhel Job meippanggep ni kalinaing niya kapannemnem

¹ Inamtan tutu-un manminnas ni silber niya inamta dan man-eyyug ni balituk ma-lat memahmah. ² Ey inamta dan manminnas ni gumek di puyek niya inamta dan mengappil ni gembang di batu. ³ Daka illaw hu dilag di dallem ni puyek e engeenget ma-lat ku-kuan dadda hu nebalol ni batu. ⁴ Tagan da elaw di dallem ni puyek di eleg handateng ni tuu. Daka ussala linubid ni panta-yunan da. ⁵ Yad ta-pew ni puyek hu katetmeliddan intanem e kakelpuin kennen, nem yad dallem ni puyek ey heni wada apuy ni kamegeyyug ni batun ⁶ neiha-adan ni balituk niyadda edum ni hipan nambakbaklang ni nebalol ni batu. ⁷ Endi pakeang-ang ni dellanen diman, anin idan gawwang niyadda sisit nelaing ni menang-ang ni kennen da et eleg da ang-angen humman. ⁸ Ey endi layon niya hipan anggetakkut ni animal ni kamandellan diman.

⁹ Ya tuu ey kabaelan tun pi-angen hu et-eteng ni batu ey tuka ku-kui hengeg ni duntug. ¹⁰ Ey dakel hu nebalol ni batun tuka hemmakadman. ¹¹ Tuka an uh-uha hu nalpuan ni wangwang et

hamaken tu, ma-lat ukaten tu hu hipan nebalol ni wadadman.

¹² Kabaelan ni tuun hemmaken ida humman, nem endi kabaelan dan menemmak ni kalinaing niya kapengewwat, ey eleg da amta nalpuan tu.

¹³ Endi nengamta e nebalol ni peteg hu kalinaing niya eleg mehemmak di bebley idan mategu.

¹⁴ Ey eleg mehemmak anin di dallem ni baybay.

¹⁵ Eleg megettang anin ni balituk winu silber hu pemeyyad.

¹⁶ Eleg mabalin ni an mei-inggeh hu balol ni kalinaing etan di nekammahmah ni balituk ni nalpud Ophir winu batun onyx winu sapphire.

¹⁷ Nebalbalol hu kalinaing nem ya balituk, anin etan ni kengingnginnaan ni tenged ni nekapyad balituk winu crystal.

¹⁸ E-etteng hu balol ni kalinaing nem ya bayad idan nebalol ni batu e henin coral winu jasper winu ruby.

¹⁹ Ya kalinaing ey eleg mabalin ni meiwwa-hid topaz ni nalpud Kush, niya eleg megettang ni nekammahmah ni balituk.

²⁰ Hipa nalpuan ni kalinaing niya kapengewwat?

²¹ Eleg maipeang-ang ni hi-gatsun tuu hu kalinaing ey eleg maipeang-ang idan sisit ni matedem hu mateda.

²² Nem ya katey, et yadda hipan kaumbahbah ey kanday dinggel da kunu hu penemmak nunman ni kalinaing.

²³ Hi Apu Dios ni ebuh hu nengamtan kad-an ni kalinaing,

²⁴ tep hi-gatu e Dios ey han-ang-ang tu pappeg ni puyek niya tuka ang-ang-angan emin hu wadad daul ni kabunyan.

²⁵ Indawat Apu Dios hu elet ni dibdib niya lingkud tu hu pappeg ni baybay.

²⁶ Hi-gatu ngenamung

hedin attu pengippelawwan tun udan niya kidul.
²⁷ Yan negibbuhan ni nengipahdingan tuddan nunman ey inang-ang tu kalinaing et lekuden tu balol tu. Ey tuka tetbalan hiyya numan e importanteh ni peteg hu kalinaing. ²⁸ Et kan Apu Dios idan tuuy 'Ya kapengu-unnudin hi-gak hu ustuh ni kalinaing. Ey ya kapengissikedin mengippahding ni lawah hu keweddaan ni ustuh ni kapan-ewwat.' "

29

¹ Intu-man nan Job ni immehel et kantuy
² "Pinhed ku-et anhan ni ya biyag ku ey heni la eman ni nengipappaptekan tuwak nan Apu Dios.
³ Binenaddangan tuwak lan nunman ey kamei-ellig ni tuka bebnangi engeenget ni dellanek.
⁴ Yan nunman ey kayyaggud kapekiddagyumin nan Apu Dios ni hi-gak niya binendisyonan tu pamilyah ku. ⁵ Ey yan nunman ni tuwak kapemabbaddangin hi-gatu e Kabaelan tun emin ey wadadda u-ungngak di kad-an ku. ⁶ Dakel hu gatas idan animal ku niya dakel lanan nakka ellad intanem kun olibah ni mangkateba, anin ni mabetu neitneman da.

⁷ Ey hedin neamung ida nangkenemneman ni kamengipappangngulun bebley ey nakka meki-emmung ni hi-gada. ⁸ Ida kaumkiwang kamampenikken niya ida kaum-ehnung nangkeamman pengippeang-angan dan lispituh dan hi-gak. ⁹⁻¹⁰ Ey kaissiked idan kamengipappangngulun tutu-un um-ehel, anin idan eta-gey saad tu, niya ida kaum-i-ineng ni pengippeang-ang dan lispituh dan hi-gak.

¹¹ Emin ida hu nengamta niya nangngel ni meippanggep ni hi-gak ey da-ak katettebala niya kayyaggud emin hu daka e-ehhelan meippanggep ni hi-gak. ¹² Tep binaddangak ida nangkewetwet niyadda nepu-hig ni kamanheppul ni baddang tep endi edum ni da pampebadangan. ¹³ Binaddangan kudda dama hu endi law namnamah da et bendisyonan da-ak ni hi-gada. Anin idan nangkebalu et binaddangak ida et man-an-anladda. ¹⁴ Limpiyuh niya kayyaggud ni ingganah impahpahding ku. Kamei-ellig ni imbalwasik hu kalinimpiyuh niya kamei-ellig ni intaddung ku hu kayyaggud ni kapehding. ¹⁵ Heni hi-gak mataddan nekulap niya heliddan nedahuy. ¹⁶ Nambalinnak ni amaddan newetwet ey nakka i-ehnung di korteh ida tuun nalpud edum ni bebley. ¹⁷ Inendik hu kabaelan idan lawah niya mangkabunget ni tutu-u, et ihwang kudda tutu-un daka pampengippahdingin lawah.

¹⁸ Kangku nem andukkey biyag ku. Ey kangku nem melinggeppak ni mettey e wadadda pamilyah ku. ¹⁹ Ma-nu lan nunman tep heni-ak etan ni keyew ni eleg mekullangin danum. ²⁰ Da-ak katettebalan tutu-u ey nannananeng elet ku.

²¹ Hedin umtugunnak man ida kaum-i-ineng etan nakka pantugguna e daka pakadngela tugun ku. ²² Ey hedin negibbuhhak ni umtugun man endi daka i-e-dum, tep emin hu intugun ku ey endi kulang tu. ²³ Da-ak mewan kahehhegedan um-ehel ni hi-gada, e henin daka penehhegedin ellian ni udan tep ya panyaggudan da hu nakka e-hela. ²⁴ Hedin mewan nedismayah idad biyag

da, ey ida kaumtuled hedin inang-ang da amleng di angah ku. ²⁵ Hi-gak hu kamengi-andeng ni emin ni hipan meippenuh. Heni-ak patul dan kamengipappanggulun sindalu tu. Ey nakka a-alluka hu tutu-un kaumlelemyung.

30

¹ Nem yan nunya ey da-ak kaheghegnudaddan kamampenikken ni lalakkin endi silbin a-ammed da e eggak ida iddinel ni umbaddang idan ahhuk ni mengeddug ni kalneroh ku. ² Endi silbi da tep endi damengu hu dammutun ibbad-dang dan hi-gak. ³ Nakawwetwet ida niya ida kameu-upa et ida kamandaladalan ni an men-emmak ni kennen da, anin di endi nambebley. ⁴ Linggeman daka ellan kennen da, anin ni lamut ni keyew e mekallamhit. ⁵ Nedeg-al idad nambebleyan da ey kapantekukiddan tutu-u e henidda mangkatekew. ⁶ Et yan nunya ey ida kamanhad di natduk ni kulukul, yad leyang di deplah niyaddad mabetu. ⁷ Henidda kattedg ni animal di muyung hedin ida kamantetekkuk di meelkat ey hedin neammuammung idad makyew. ⁸ Endi silbi da niya endi nengantan hi-gada, ey nedegyun idad nambebleyan da.

⁹ Ey yan nunya ni-ngangu ey da-ak kaheghegnuda idan u-ungnga dad pi-yew ni a-appeh da. Ey da-ak kailanglangkak di ung-ungbal da. ¹⁰ Da-ak kapippihula niya ida kameihnup ni ebuh ni hi-gak ma-lat lupdaan da angah ku. ¹¹ Henin nunya law daka pehpehding ni hi-gak tep impambalin tuwak nan Apu Dios ni endi elet ku niya endi kabaelan ku. ¹² Da-ak kalebbana ey

endi dedangngu mabalin ni nak pehding. Heni da indaddan hu bitun keknaak. ¹³ Heni da hinenian hu dellanek ey daka pehding emin hu mabalin ni pehding dan hi-gak ma-lat mema-ma ligat ku ey ay inamta da e endi memaddang ni hi-gak. ¹⁴ Kaelielidda hu memahbah ni hi-gak ni nunyan wada ligat ku. ¹⁵ Ebuh hu takut ni wadan hi-gak. Endi law kinedangyan ku niya anggebang hu nambalanan ni neitu-wan ku.

¹⁶ Yan nunya ey neihnup law ketteyyak. Endi menga-alluk ni hi-gak eyad nemahhig ni nakka helheltapa. ¹⁷ Hedin hileng man nemahhig degeh ni annel ku e eleg anhan mesikked ni nekemtang. ¹⁸ Heni lina-nih Apu Dios hu balwasik et heni tuwak kapanhehkela. ¹⁹ Heni da-ak imbeng di pitek et adyah e heni-ak lugit.

²⁰ 'Nakka mampehemmehemmek anhan ni hi-gam e Apu Dios, nem eleg muwak baddangi. ²¹ Mabunget kan peteg ni hi-gak. Muka ussala eteng ni kabaelan mun mengippehelheltap ni hi-gak. ²² Heni impaelim hu anggetakut ni pewek et iteyab tuwak. ²³ Apu Dios, inamtak e yan nunya hu pappeg ni biyag ku. Nem inna-nu e humman dedan hu meippahding di emin ni tuu.

²⁴ Kele anhan hanneya muka pehding e Apu Dios ni hi-gak? Ey adyah dedangngu e nebahbahhak et nakka mampehemmehemmek ni hi-gam? ²⁵ Kaw eggak mekinannangih idan tutu-un kamanligligat? Ey kaw eggak lumelemyung tep ya kapanhelheltapiddan anggehemmek ni tuu? ²⁶ Nakka namnamaha e ya an-anla niya linggep hu meippahding di biyag ku, nem beken, tep ya

ligat niyadda lawah hu neipahding.’

Kangkku nem kawwalwal peellin Apu Dios ey beken tep engeenget hu impaeli tu. ²⁷ Ebu katted ngu danag niya helheltap ni nakka hang-gaangaan kewa-wa-wa. ²⁸ Kamei-ellig ni eleggak meptangi, tep endin hekey hu an-anlad biyag ku. Et humman hu, hedin limmawwak di kakeam-amungiddan tutu-u ey ya katted ngu an mampehemmehemmek niya mampebaddang hu nakka ippahding. ²⁹ Ya tenul ni ehel ku ey heni tenul ni ostrich winu jakal. ³⁰ Dimmekket belat ku niya kaman-aatung annel ku. ³¹ Ey ya law nakka deddengngelan nunya ey yadda kamantete-ul niya kamannanangih e beken law ida etan ni kamengippeamleng.

31

Ya nanggillig ni inhel Job

¹ Insapatah kud annel ku e eggak amyawi hu bii.

² Ya iddawwat Apu Dios e Kabaelan tun emin ni gun-uden ni tuu ey meippuun di ippahding tu. ³ Et humman hu, tuka peelli ligat niya hipan umbahbah etan idan lawah ni tuu.

⁴ Tuka hellipat-in emin hu nakka pehding niya attu nakka lawwi. ⁵ Nem kaw wada nak hineul winu nak sinelam? ⁶ Ngenamung hi Apu Dios ni mengi-uh-uh e endi bahul ku. ⁷ Hedin eggak u-unnuden pinhed tu, winu wada inamyawak ni inang-ang ni matak, winu wada edum ni nambahulan ku, ⁸ ey anin katted ni mebahbah inggaud ku winu anin ew ni kennen ni edum ni tuu hu hipan intanem ku.

⁹ Ey hedin ngullaw inamyawak hu ahwan dinagsik, et nakka menemmahemmak ni tsimpuh ni pengi-ulligan kun hi-gatu, ¹⁰ ey anin ew ni meki-ahwan edum ni laki etan ahwak niya anin ew ni meki-ullig hu edum ni lakin hi-gatu. ¹¹ Tep nemahhig ni bahul hu pengamyawan et iulig hu beken ni ahwa. Et humman hu, mahapul ni mekastigu-ak hedin humman hu nambahulan ku. ¹² Hedin kantu et impahding ku humman ni bahul, ey anin ew katteg ni mebahbah ni emin hu hipan wadan hi-gak, tep humman ni bahul ey heni apuy di impiernoh e tuka gihheban emin.

¹³ Hedin wada mewan neihlan impahding kun bega-en ku winu eggak hanguden hu lilih da, ¹⁴ ey hipa inna-nuk ni mekihinnanggan nan Apu Dios? Hipa ihhumang kun hi-gatu hedin hummanganen tuwak? ¹⁵ Hi Apu Dios hu nanletun hi-gak niya hi-gatu dama hu nanletuddan bega-en ku.

¹⁶ Kaw eggak baddangan ida newetwet niya kaw eggak hemeken ida nebalu. ¹⁷ Kaw nekuliputtak et eggak idwatan ida nepu-hig ni kennen da? ¹⁸ Neipalpu dedan eman ni u-ungnga-ak ey mebaddangngak ni hi-gada. ¹⁹⁻²⁰ Hedin wadadda newetwet ni eleg pakegatang ni balwasi ey nak ida kaiddawsin ibbalwasi dan nekapyad dutdut ni animal ku ma-lat eleg ida maktel. Et humman hu, da-ak kapakatbaladdan emin ni tuu. ²¹ Hedin wada sinelam kun nepu-hig tep et-eteng hu kabaelan ku, ²² ey anin ni mehpung ngamay ku niya anin ew ni melahlah pahhannan ku. ²³ Kedukdul ew

humman nemet eleg tuwak kastiguen nan Apu Dios, nem ya kakulugan tu ey endi impahding kun hanniman tep nakka umtakut ni hi-gatu e eta-gey ni Dios.

²⁴⁻²⁵ Eggak pandidinel hu balituk ku. Ey eggak ippahhiya hu kinedangyan ku. ²⁶⁻²⁷ Ey eggak dayawen hu bulan niya aggew, anin ni inang-ang ku hu kakinayyaggud da. Ey eggak nemnemen ni illigud ni deyyawen ida. ²⁸ Gullat ni impahding ku humman ey lebbeng tun mekastigu-ak, tep ya tuun kamengippahding nunman ey inwalleng tu hi Apu Dios, e Kabaelan tun emin.

²⁹ Eggak mewan ngi-ngi-ngian hu buhul ku hedin wada immalin ligat da. ³⁰ Ey endi nak nandasalan nan Apu Dios ma-lat matey ida. Tep gullat ni impahding ku humman, ey em, e makulug ni nanliwattak. ³¹ Emin ida bega-en ku ey i-uh-uh da e nakka pengngan emin hu kamanda-guh di baley. ³² Ey endi hakey ni eggak pehgep anin ni hansinu-wan ni nalpud edum ni bebley. ³³ Hedin hi-gak man bekennak ni henin edum e daka itattallu lawah ni daka pehpehding. ³⁴ Ey anin ni hipa e-helen ni tuun meippanggep ni impahding ku ey eggak pakdag i-ineng niya eleggak mantalu.

³⁵ Gullat et anhan ni wada hakey ni huwet ni mengngel ni hi-gak, ey amtaen tu e makulug ida huyyan impahding ku. I-ehneng ku hu annel ku. Ngenamung hi Apu Dios e Kabaelan tun emin ni menghel e nambahullak niya hi-gatu mengittuddek ni bahul ku. ³⁶ Eleggak umtakut anin ni kanyuy nambahullak tep nakka

medinnel e endi hemmaken tun bahul kun yuka pebehul ni hi-gak. Imay, ehel yu hu kanyun bahul ku, hedin wada. ³⁷ Nakka medinnel ni an menghel nan Apu Dios ni emin ni impahding ku, ey eggak umbaing.

³⁸ Hedin sinelam ku winu piniliw ku etan puyek ni nakka tattannemi, ³⁹ ey hedin manun hi-gak tep nakka makangngan ey eleg ida mengngan hu nakka pangngunnun nengigeud ni kennen ku, et ida kamanhelheltap, ⁴⁰ ey anin ew katteg ni ya helek niya hebit hu patmel mudman et beken ni ya wheat niya barley.”

Huyya pappeg ni inhel Job.

32

¹ Kapepillit Job e endi nambahulan tu et isiked ida law etan ni tellun gagayyum tun um-ehehel ni hi-gatu.

² Nem wada etan hi Elihu ngadan tu e eleg tu han-isipel bunget tu tep eleg pinhed Job ni ebbuluten e nambahul et hi Apu Dios kumedek tuka pebehhulin neipahding ni hi-gatu. Hi aman Elihu ey hi Barakel e helag Bus e helag Ram. ³ Ey kaumbubunget ida etan ni tellun gayyum Job tep eleg da hanhumang hi Job et heni kumedek law hi Apu Dios hu neihalla. ⁴ Hi-gatu hu keungnga-an ni hi-gadan emin, et humman hu, hingged tu et megibbuh idan immehel.

⁵ Inang-ang tu e eleg da hanhumang hi Job ey bimmunget, ⁶ et kantuy “U-ungnga-ak nem hi-gayu, et humman hu, nakka um-e-gen ni menghel ni hi-gayun wadad nemnem ku.

⁷ Kangkud nemnem kuy ‘Yadda peppengulwan

hu lebbengtun um-ehel tep nenemnemneman ida.' ⁸ Nem inamtak law e ya dedan hu Ispirituh Apu Dios hu kamengidwat ni nemnem niya kalinaing ni tuu. ⁹ Beken ni yadda nea-amman ebuh hu nenemneman niya beken ni hi-gadan ebuh hu kamengewwat ni neiptek. ¹⁰ Et humman hu, dengel yu anhan et ehelen ku dama hu wadad nemnem ku.

¹¹ Inan-anusan kun nandeddenggel ni inihel yun wadad nemnem yu. ¹² Nakadngel kun emin inhel yu ey endin hi-gayu nanghel hedin hipa neihallaan Job niya endin hi-gayu pakehumang ni hi-gatu. ¹³ Entan tu kaney 'Anin ni eleg ebbuluten Job hu tugun tayu et ngenamung hi Apu Dios ni mengittuddun hi-gatun neihlaan tu.' ¹⁴ Gullat ni hi-gak hu nekihummangan nan Job, et beken ni hannitan penummang kun hi-gatu. ¹⁵ Kayu kaum-i-ineng tep eleg yu amta ihhumang yu. ¹⁶ Hipa tep law, kaw hehegeden ku e-helan yu? Kaw pakdag ku dama i-ineng? ¹⁷ Eleg, tep mahapul ni um-ehellak dama. ¹⁸ Eggak hanisipel ni nak pakdag i-ineng tep dakel pinhed kun e-helen. ¹⁹ Iyyadyan heni-ak etan ni pakekapyan ha-addan ni meinum ni endi eghawan tu et ngannganih hak ni mebughi. ²⁰ Et humman hu, mahapul ni um-ehellak ma-lat ehelen ku dama hu wadad nemnem ku. ²¹ Endi nak pengippahhigan niya eggak e-hela e kayyaggud hu hakey ni tuu hedin eleg malpud puhuk, ²² tep endi ngud nemnem ku humman. Hakey pay ey nanna-ud ni kastiguen tuwak nan Apu Dios hedin hanniman pehding ku.

33

¹ Nem yan nunya ey dengel mu e Job hu pinhed ku daman e-helen ni hi-gam. ² Nandaddannak ni menghel ni wadad nemnem ku. ³ Hi-gak ey makulug ni emin hu nakka e-hela. ⁴ Ya Ispirituh Apu Dios e Kabaelan tun emin hu namyuh ni hi-gak niya hi-gatu nengidwat ni biyag ku. ⁵ Idaddan mu e Job hu ihhumang mu et manhumngangan ita.

⁶ Nan-ingngeh itad hinangngab Apu Dios. Ey pitek hu nekapyaan tan dewwa. ⁷ Et humman hu, entan takut mun hi-gak. Beken ni hi-gak etan eta-gey saad tu ma-lat daka pekebkeb.

⁸ Heninnuy dingngel kun inhel mu e Job. ⁹ Kammuy 'Endi bahul ku. Endi nak impahding ni lawah, ¹⁰ nem nealay kan Apu Dios ey nam-bahullak e heni-ak buhul tu. ¹¹ Heni hina-adan tun bangkiling hu helik niya heni tuka hellipat-i keglidak.'

¹² Nem e-helek ni hi-gam e Job e neihalla ka. Tep eta-ta-gey hi Apu Dios nem ya tuu. ¹³ Kele nealay kammuy eleg hummangan Apu Dios hu lilih ni hakey ni tuu? ¹⁴ Anin ni um-ehehel hi Apu Dios ni tuu et eleg da han-awat hu tuka e-e-hela. ¹⁵ Yan hileng ni kakeuggipin tuu ey kaum-ehel hi Apu Dios di i-innep da. ¹⁶ Humman hu tuka pengippeamtain anggetakkut ni meip-pahding ni hi-gada. ¹⁷ Tuka ihhanniman ma-lat isiked ni tuun manliwwat niya ma-lat isiked dan mampahhiya ¹⁸ ma-lat eleg ida lumaw di bebley ni netey. ¹⁹ Ya kapenuggun Apu Dios ni tuu ey tuka iddawsin nemahhig ni degeh.

²⁰ Hedin kamandedgeh hu tuu man kameendi neminshed tun mengngan. Anin ida etan ni pinpinhed tun kennen et kamengippeuttan hi-gatu. ²¹ Et lektattuy nekappigut et mambalin ni genit et mablatan. ²² Ya henin nunman ni tuu ey ngannganih ni umlaw di bebley idan netey.

²³ Nem hedin um-ali anghel ni mengi-ehngeng ni hi-gatu, et penemnem tun Apu Dios e kayyaggud humman ni tuu, ²⁴ et wadan kan et anhan Apu Dios ey 'Ibukyat mu etan tuu. Eleg umlaw di bebley idan netey tep adyah bayad tu et meihwang di bahul tu.' ²⁵ Et mambangngad mewan elet tu et umu-ungnga. ²⁶ Ey hedin mandasal humman ni tuu, ey hummangen Apu Dios hu dasal tu. Ey man-am-amleng hi Apu Dios ni mengebbulut ni hi-gatu ma-lat mambangngad hu kayyaggud ni daka pandagyumi. ²⁷ Kantullin tutu-uy 'Nanliwattak tep beken ni kayyaggud impahding ku, nem liniwwan Apu Dios hu liwat ku. ²⁸ Eleg da-ak palaw di bebley ni nangketey et adyakhak e nakka man-am-amleng e nanengtun mategu-ak.'

²⁹ E-eggel ni hanneya hu kapehding Apu Dios ni tuu ³⁰ ma-lat meihwang et eleg matey e humman et lebbeng tun kastigu tu tep ya liwat tu, ma-lat man-am-amleng pay nid biyag tu. ³¹ Yan nunya e Job ey mahapul ni mandedngel kan hi-gak. ³² Nem hedin wada pinhed mun e-helen, imay ehel mu et dengelek. Nandaddannak ni mengebbulut hedin neiptek e-helem. ³³ Nem hedin endi e-helem, ey dengel muwak. I-ineng ka tep, et ituttudduk ni hi-gam hu pehding ni

menemneman.”

34

Intu-man Elihu ni immehel

¹ Kan mewan Elihu ey ² “Hi-gayun nekallaing niya nekannemneman, dengel yu eya e-helek. ³ Ya bungut kamenamtam hedini mepelhat hu kenne. Heni daman tangila e tuka dedngela hedini kayyaggud winu lawah etan ehel. ⁴ Wadan hi-gatsun mannemnem hedini hipa neiptek niya hi-gatsu mengamta hedini hipa kayyaggud. ⁵ Hi Job ey kantuy ‘Endi bahul ku ey beken ni meandeng hu kapenuwet Apu Dios.’ ⁶ Ey kantuy ‘Endi bahul ku nem kanday maitekkak. Eleg mekal eya degeh ku anin ni eleggak manliwat.’

⁷ Kaw wada inang-ang yun tuun henin Job e endi lispituh tun Apu Dios? ⁸ Pinpinhed tun mekillaw ni tuun lawah nemnem tu. ⁹ Ey kantuy ‘Endi silbitun pengu-unnudan nan Apu Dios.’

¹⁰ Dengel yu e-helek, hi-gayun amta tu mengewwat. Emin tuu ey amta da e eleg manliwwat hi Apu Dios e Kabaelan tun emin. ¹¹ Hedini ya tuka pehding ey tuka iddawat hu lebbeng tun meidwat dedan di hakey ni tuu, meippuun di hipan impahding nunman ni tuu. ¹² Ya kakulugan tu ey eleg mabalin ni an pehding Apu Dios e Kabaelan tun emin hu lawah. Eleg mewan mabalin ni beken ni meandeng hu tuka panhuwet ni tuu. ¹³ Endi an nemeltanan Apu Dios ni kabaelan tu tep wada ngu dedan ni hi-gatu humman. Ey endi an nemutuk ni hi-gatun mengippaptek ni emin ni bebley eyad puyek.

14 Gullat ni bangngaden Apu Dios hu biyag ni indawat tun hi-gatsun tutu-u et 15 nanna-ud ni mettey itsun emin et mambalin itsun dep-ul.

16 Imay, pandengel kan hi-gak hedini nelaing ka niya nenemneman ka. 17 Hi Apu Dios ey wada kelebengan tun man-ap-apu tep meandeng tuka pehding. Kele ni-nganguy kammuy wada bahu tu? 18 Tuka ibbunget ida papatul niyadda aap-apu e kantuy 'Lawah nemnem yu ey beken ni meandeng yuka pehding.' 19 Eleg tu ippahhig idan aap-apu niya kekeddangyan hu impem-inhed tu, tep lintu tudda dama nangkewetwet. 20 Yadda edum ni tuu ey ida kamangkinnemtang ni mettey ni gawan hileng. Anin idan aap-apu et ida kame-kal di daka pan-ap-apui ni netey ida nem beken ni ya kapehding ni tuu hu kaumhulun ni daka ketteyi.

21 Hi Apu Dios ey tuka ang-ang-anga hu kapambiyag idan tuu niya emin hu daka pehpehding. 22 Endi hakey ni lawah nemnem tun tuun dammutun tu ittalan hi Apu Dios di engeenget. 23 Et humman hu, eleg mahapul ni gegtuden Apu Dios hu penuwetan tun tuu. 24 Eleg mahapul ni mahmahan tu ni han tu ingkal hu hakey ni aap-apu ma-lat ihullul tu edum. 25 Tep inamta tu ngu dedan hu elaw da, et humman hu, tudda kaapputa niya tudda kababhahan hileng. 26 Tuka peang-ang e tuka kastiguadda lawah ni tuun 27 nengisiked ni mengu-unnud ni hi-gatu niya nengiwalleng ni tugun tu. 28 Daka panhelheltap hu nangkewetwet, et humman hu, ida kamampemhemhemek nan Apu Dios ma-lat baddangan

tudda. ²⁹ Nem hedin kan Apu Dios ey pakdag tu i-ineng, kaw hipa an memihhul ni hi-gatu? Hipa makkaw dammutun pehding ni tuu hedin eleg hengngudan Apu Dios? ³⁰ Nem eleg tu i-abulut ni man-ap-apudda hu eleg mengu-unnud ni hi-gatu ma-lat eleg da panhelheltap hu tutu-u.

³¹ Job, attu et ehelen mun Apu Dios e muka ebbuluta e nanliwat ka niya isiked mu law ni manliwwat. ³² Nem ku kammu na-mu mewan ey 'Hipa nambahulan ku? Ehel mu et eggak law ipahding.'

³³ Kaw hullulan Apu Dios hu ninemnem tun pehding ma-lat u-unnuden tu pinhed mu? Nem tam dingkug mu ngu dedan hi Apu Dios. Ngenamung kan mannemnem. Bekkennak ni mampilli. Imay, ehel mun hi-gami hedin hipa muka pannemnem. ³⁴ Emin hu mengngel ni hi-gak, anin idan nenemneman ey daka tetbala e kanday ³⁵ 'Mukun henin nunman kapan-e-ehhel Job ey tep endi amta tu niya endi kametunnung ni tuka e-e-hela.' ³⁶ Hedin pakannemnemen yudda in-inhel Job ey amtaen yu e heni kapan-e-ehhel ni lawah ni tuu hu tuka pan-e-ehhel. ³⁷ Dakel dedangngu liwat tu ey induman tu pay et ngehayen tu hi Apu Dios."

35

Intu-man Elihu ni immehel

¹ Immehel mewan hi Elihu nan Job ey kantuy
² "Beken ni kayyaggud e Job hu kammuy 'Endi liwat kun Apu Dios.' ³ winu kammuy 'Endi silbi

tun nakka pengu-unnudin hi-gatu.' winu kam-muy 'Hipa ginunggunah kun eleg manlilliwat?'

⁴ Hummangen ku hu inhel mu niyadda inhel ni gagayyum mu. ⁵ Itengaw mud kabunyan et ang-angem ida kulput ni naka-itta-gey. ⁶ Hedin kantu et neliwtan ka niya dakel nanliwatan mu, kaw wada mabalin ni ippahding ni liwat mun Apu Dios? ⁷ Ey hedin kantu et kakkayyaggud impahding mu, kaw wada ibbaddang tun hi-gatu winu hipa mahapul tun dammutun iddawat mun hi-gatu? ⁸ Yadda edum mun tuu hu mebaddangan di kayyaggud ni impahding mu niya hi-gada manhelheltap di lawah ni impahding mu.

⁹ Hedin neligtan hu tuu ey ida kamampemhemhemmek di tuun dammutun umbaddang ni hi-gada ma-lat meihwang di diman ni ligat. ¹⁰ Nem beken ni hi Apu Dios e nanletun hi-gada hu daka pampebaddangi, anin ni hi-gatu kamenga-alluk ni tuu ma-lat dammutun man-appahda, anin ni wada ligat da. ¹¹ Em, eleg ida mampebaddang ni hi-gatu e nengidwat ni kalinaing da et eta-ta-gey ida nem yadda sisit niyadda animal.

¹² Ey hedin mandasal ida man eleg hummangan Apu Dios hu dasal da, tep ida kamampahhiya niya lawah ida. ¹³ Et humman hu, endi silbitun ida mandasal nan Apu Dios e Kabaelan tun emin, tep eleg tu dedngela dasal da. ¹⁴ Ey naka-ihhalla kumamman hedin kan tayuy eleg tu ang-anga kameipahpahding. Tep limpiyuh tuka pehding nem pakkadek ni ennusan tayun hehgeden. ¹⁵ Kaw kammu nem eleg kastiguan

Apu Dios hu kamanliwwat? ¹⁶ Endi silbin in-
inhel mu tep eleg mu amta muka e-e-hela.”

36

¹ Intu-man Elihu ni immehel e kantuy ² “Anusi
yun dedngelen eya edum ni e-helen kun nakka
pengi-ehnengin Apu Dios. ³ Huyyan neipeam-
tan hi-gak ey nalpu metlaing nan Apu Dios e
nanletun hi-gak. Peang-ang kun hi-gayu e hedin
hi-gatu man kayyaggud ni ingganah hu tuka
pehding. ⁴ Endi itek ni nak e-helen ni hi-gayu
tep hedin hi-gak man naka-amtak ni emin.

⁵ Hi Apu Dios ey et-eteng kabaelan tu, nem endi
tuka pihhula. Ey tuka pehding emin hu pinhed
tun pehding. ⁶ Eleg tu i-abulut ni mannananeng
ni mategu hu lawah ni tuu, nem tuka iddawat hu
kelebbengan idan angehemmek ni tuu. ⁷ Tuka
paka-ippaptek ida hu kayyaggud ni tuu et tuka
pambalin idan meiddeyyaw ni ingganah henin
patul. ⁸ Nem hedin nebangkilingan hu tuu
et ida kamanhelheltap tep ya impahding da,
⁹ ey kapeamtan Apu Dios hu liwat da niya
tuka peamta daka pampahhiyyai. ¹⁰ Ey tudda
katugguna ma-lat isiked dan mengippahding ni
lawah.

¹¹ Hedin u-unnuden da hi Apu Dios et ipahd-
ing da hu pinhed tu ey umlinggep ida niya
umyaggud hu neitu-wan da. ¹² Nem hedin eleg
ida mengu-unnud man mettey ida et lumaw
idad bebley ni netey, tep kulang hu inamta da.
¹³ Yadda eleg mengu-unnud nan Apu Dios ey ida
kaumbubunget ni pengastiguan tun hi-gada. Ey

anin ni mekastigudda et eleg ida mampehem-mehemmek ni hi-gatu. ¹⁴ Eleg ida mea-amma ey mettey idan angeba-ing hu impenahding da. ¹⁵ Nem hedin yadda etan kamanligligat ey ihehwang Apu Dios ida. Tukai-abulut ni manliggat ida tuu tep humman tuka penuggun ni hi-gada.

¹⁶ Nem hedin hi-gam e Job ey indawwi dakan Apu Dios lan nunman di ligat ma-lat nelamay kad biyag mu. Impakedangyan daka niya impelinggep daka. ¹⁷ Nem yan nunya ey kaka umguguhu tep muka nenemneman neyun e eleg mekastigudda lawah ni tuu. Nem entan kadenagim tep meandeng ali meippahding. ¹⁸ Ey ang-ang mu kuma, tep mehe-ul kalli kumedek ni dakel ni pihhuh et ippahding mu lawah. Tep ya tuun mengippahding ni hanniman ey nelakah tun dedkugen hi Apu Dios. ¹⁹ Entan tu nemnem e ya kinedangyan mu niya et-eteng ni kabaelam hu mengikka-leg ni ligat ni um-alin hi-gam. ²⁰ Ey entan abtui kehillengan tu ma-lat panhanim ni annel mu, tep yad engeenget hu kakebahbahin tuu. ²¹ Ang-ang mu kuma et beken ni ya lawah ipenahding mu, tep impaelin Apu Dios hu ligat mu ma-lat eleg mu ipahding hu lawah.

²² Entan tu liwwan e hi Apu Dios ey kabaelan tun emin. Eleg tu heppula menuttuddun hi-gatu tep hi-gatu kelalla-ingan ni mittuduh. ²³ Endi tuun dammutun menghel ni hi-gatun pehding tu. Ey endi tuun an menghel ni neihalla impahding tu. ²⁴ Dayaw mu kumaddan hi Apu Dios tep ya impahding tu ey pan-a-appah kan pandeyyaw

mun hi-gatu. ²⁵ Inang-ang ni emin ni tuu hu impahding Apu Dios, nem eleg da awatan.

²⁶ Eleg han-awat ni tuu hu kasina-gey Apu Dios niya eleg da hambilang hu toon tu. ²⁷ Kapeahpat Apu Dios hu danum eyad puyek ni impambalin tun udan. ²⁸ Ey tuka peelli udan e kamelpud kulput ma-lat usalen emin ni tuu. ²⁹ Endi hakey ni tuun han-awat tu hedin inna-nun kulput ni meiwwehhit niya inna-nu et kaumkidul di kabunyan. ³⁰ Kapellaw mewan Apu Dios hu kedyam di kabunyan et anin di dallem ni baybay et kameang-ang heyaw tu. ³¹ Emin ida humman ni tuka pehding ni kaketngai ey pengippeang-ang tu e hi-gatu hu Ap-apun emin ni tutu-u. Ey tuka iddawat ni hi-gada hu dakel ni kennen. ³² Tuka peelli kedyam niya ngenamung tun pinhed tun pengippelawwan. ³³ Ya kidul ey heni kamantetkuk et peamta tu e wada hi Apu Dios. Ey ya pewek ni tuka peelli ey mengippeamtan nemahhig ni bunget tu. *

37

¹ Nakka umkebkeb ni mannemnem ni nun-man! ² Dengel yu ehel Apu Dios ni heni kidul. ³ Tuka peukkat hu kedyam di kabunyan ni impalaw tud emin eyad puyek. ⁴ Ey kameittunud hu ehel tun heni kidul e kamengipetnga. ⁵ Em, kamengippetnga ehel tu niya eleg han-awat ni tuu hu kainetteng ni kabaelan tu. ⁶ Tuka

---

* **36:33** 36:33 Ya hakey ni keibbellinan tu ey 'Yadda baka ey amta da ngu dedan e iyyalli pewek.'

mandala hu dallallu niya udan ma-lat ma-gah idad puyek.

⁷ Yadda tuu ey daka issiked ngunu da tep yan nunman pengippeamtaan tun hi-gadan kabaelan tu. ⁸ Yadda dama animal di muyung ey ida kamantellud mabetu niyaddad edum ni daka pantellui. ⁹ Hi Apu Dios hu kamengippeellin pewek niya nemahhig ni ketel. ¹⁰ Ey hedin yim-mayyah man kamambalin ni dallallu hu danum idad wangwang niyaddad kulukul. ¹¹ Tuka ha-adin danum ida kulput niya tuka unnudin kedyam. ¹² Ey tuka mandaladda kulput ni mambinbinangngad et ida kaumlaw di tuka pengippellawin hi-gada eyad puyek. ¹³ Hin-addum ni peelli tu udan et panenum tun puyek e humman tuka pengippeang-angin neminhed tu, nem hin-addum ni tuka peelli et pengastigu tun tutu-u.

¹⁴ Et humman hu, i-ineng ka kedi e Job niya pandengel ka. Nemnemnem mudda hu kaketingain impenahding Apu Dios. ¹⁵ Kaw inamtam hedin hipa inna-nun Apu Dios ni mammandal ni kedyam ma-lat maukat di kulput? ¹⁶ Ey kaw han-awat mu hedin hipa inna-nun kulput ni kamanhahha-ad di kabunyan? Humman keang-angan tun hi Apu Dios ey nakallaing niya nakannemneman. ¹⁷ Kamanhelheltap ida tuu tep nemahhig atung ni kai-alin dibdib ni kamelpud south. ¹⁸ Kaw dammutun baddangam hi Apu Dios ni mengibbiklag ni kabunyan ma-lat ya ang-ang tu ey heni gembang?

¹⁹ Ya muka pannemnem ni annel mu ey nekangngamta ka. Hedin makulug ni

nekanngamta ka, tuttuddui dakemin ihhumang min Apu Dios tep ay eleg mi inamta ihhumang mi. ²⁰ Kaw wada tuun dammutun menuttudun Apu Dios? Ey kaw eleg tu ngu ikkaguh hu biyag tu et tu ipahding humman. ²¹⁻²² Kamedeyyaw ni peteg hi Apu Dios. Kaumhili dayaw tu e endi pengi-ingngehan. Henin aggew e eleg mabalin ni itettekel ni tuu hedin intayab ni dibdib hu kulput et mepukyahan, tep kaumhili. Nem nema-man kaumhili hu dayaw Apu Dios. ²³ Ey eleg tayu hanawat hu kabaelan Apu Dios ni mengippahding ni emin. Nem anin ni hanniman et kayyaggud niya meandeng hu tuka pehding e eleg daitsu panligligat. ²⁴ Et humman hu, kadeyyawa niya katekkusin emin ni tuu niya kadeyyawaddan makulug ni nenemneman ni tuu.” *

38

Ya inhumang APU DIOS nan Job

¹ Entanniy hinumang APU DIOS hi Job di pewek.
² Kantun hi-gatuy “Kele muka kehinga kalinaing ku e legelegem hu muka e-hela? ³ Imay, inah ka et humangem hu mahmahak ni hi-gam.
⁴ Kaw wada ka eman ni nanletuan kun kebbebley eyad puyek? Ehel ka hedin nekanngamta ka. ⁵ Hipa kan nemnem et hanneya kaminahkang ni puyek? Ku nanna-ud namun inamtam? ⁶ Hipa nangged ni yinudungan ni puyek? Ey hipa nengiha-ad idan tukud tu ⁷ e

---

* **37:24** 37:24 Ya hakey ni keibbellinan tu ey ‘Nem yadda kamenghel ni nenemneman ida ey eleg tudda ibbilang.’

yan nunman ey ida kaman-a-appéh hu bittuwen niya ida kaman-am-amleng hu aanghel?

⁸ Hipa hu nengiha-ad ni kelteg ni danum idad baybay eman ni nekapyaan tu? Hi-gak, endi edum. ⁹ Hinephepan kun makahdel ni kulput hu baybay et man-enget diman. ¹⁰ Inha-ad ku hu pappeg ni baybay et ihammad ku lekbi tu et ialladduk. ¹¹ Et ehelek ni dalluyun e eleg tu li-bahi humman ni kelteg ni inha-ad ku.

¹² Job, kaw wada-ew ngu pinhakkey ni nanmandalan mun hileng et mewa-wa niya kaw wada nanmandalan mun aggew et tumimil? ¹³ Kaw minandal mu kawwalwal et maihinap di kebebbley et mepappeg ida lawah ni kameip-pahding di engeenget? ¹⁴ Hedin kamenimil aggew ni kakkabbuhhan ey kameka-ang-ang hu kapkapyaddan kedunduntug niyadda nangkedeklan. ¹⁵ Ey hedin nekawwa-wa, ey eleg law mabalin ni pehding ni tutu-u hu lawah ni implanuh da.

¹⁶ Kaw kinabaelan mun limmaw di dallem ni baybay et mu inang-ang hu kapan-utbulin danum? ¹⁷ Ey kaw inang-ang mu hu eheb ni inha-ad kud kahehgepid bebley ni netey? ¹⁸ Kaw inamtam hedin hipa kalinakkeb ni puyek? Humang muwak hedin inamtam.

¹⁹ Kaw inamtam hedin attu kakelpuin kawwalwal niya engeenget? ²⁰ Kaw inamtam hu kadellanan umlaw diman? Ey kaw amtam hedin innanun umlaw diman? ²¹ Nem kabaalam na-mu, tep lintu daka et han maweda emin eya wada niya hineniktamam emin hu hipan neipenahding.

²² Kaw limmaw kad nengiemungan kun dallallun ²³ indaddan ku ma-lat mausal hedin wada gubat niya hedin wada guluh? ²⁴ Attu kakelpuin aggew niya attu kakeiwwehhisin dib-dib ni nalpud kasimmilin aggew?

²⁵ Hipa kamengippeellin na-let ni udan niya hipa nengiha-ad ni dalan ni kedyam? ²⁶⁻²⁷ Hipa kamengippeellin udan idad eleg mebebleyi e mamegan puyek ma-lat tummel helek? ²⁸ Kaw wada a-ammed ni udan niya delnu? ²⁹ Hipa a-ammed ni dallallun ³⁰ kamengippekelhin danum idad wangwang niyaddad lebeng e heni kelhin batu?

³¹ Kaw hi-gam hu kamengekkenneng ni kakeglididdan bittuwen e Pleiades niya Orion? ³² Kaw wada kabaelan mun ippahding ma-lat meang-ang ida bittuwen di hipaddan tsimpuh, niya kaw dammutun ippangulu mudda etan bittuwen e nengadanan ni bear niyadda impah tu? ³³ Kaw muka ewwasi impahding ku et kau-unnudaddan bittuwen hu pinhed kun lawwan dad kabunyan? Ey kaw heni kan hi-gak et hi-gam hu ngenamung ni mengippeduttuk idan kameippahding di puyek?

³⁴ Kaw kabaelan mun tetkukan ida kulput ma-lat umudan et ma-bel ka? ³⁵ Ey kaw dammutun mandalem hu kedyam ma-lat maukat niya kaw kaum-alin hi-gam et kantuy 'Impahding ku hu inhel mun pehding ku?' ³⁶ Hipa nengidwat ni kalinaing niya nemnem ni tuu? ³⁷⁻³⁸ Hipa hu kabaelan tun memillang ni kulput niya mengis-sigging ni hi-gada ma-lat maiduyag hu danum etan idad mamegan puyek?

39 Kaw kabaalam ni ihhamakan ida layon niyadda impah dan kennen da 40 hedin nantaluddad leyang winu hedin ida kamanhehhegged ni kennen da? 41 Hipa kamemekkan idan impah ni gawwang hedin neupadda et ida kamambeggan hi-gak ni kennen da?

39

Intu-man Apu Dios ni immehel nan Job

1 Kaw inamtam hu getud ni pan-ungngaan idan gelding di duntug? Ey kaw inang-ang mu hu ina-nun kapanpa-lekin makwah? 2-3 Ey kaw inamtam hedin piga bulan da ni han ida limmukbub ni mampa-lek? 4 Hedin neetteng hu impah da et na-let ida law ey ngenamung idan lawwan da.

5 Hipa nengiebulut ni mambalin idan immeyew hu edum ni kebayyu? 6 Hi-gak ni ebuh nengituttuddun hi-gadan meteggu etan di neahinan ni palnah di eleg mebebleyi. 7 Ida kameiddawwid umpaliteng ni bebley et eleg ida mabalin ni meeyyum ma-lat mengu-unnud ida. 8 Yaddad duntug ni daka panha-adi hu daka penemmakin kennen da.

9 Kaw dammutun meeyyum hu immeyew ni baka ma-lat dammutun pangngunnu winu an manha-ad etan di nekapyan panha-adan tu? 10 Ey kaw dammutun i-iket mu hakey et panaledum? 11 Kaw dammutun iddinel mud elet tu et maingunu hu ingngunum? 12 Kaw dammutun hi-gatu iddinel mun mengi-ennamut ni pagey mu?

¹³ Ya ostrich ey elistun mengippeyagpag ni payak tu. Nem eleg tu han-apput hu stork ni umtayab. ¹⁴ Ey tuka hi-yanadda itlug tud palnah et ngenamung idan man-a-attung di-man et manekeban. ¹⁵ Eleg tu ikkaguh hedin wada mengigsin winu iddeyapdap ni animal di muyung hu itlug tu et magmik. ¹⁶ Ey anin ni me-pah ida et henidda beken tun impah e eleg tu ikk-aguh hedin mettey ida. ¹⁷ Hanniman nengapyak ni hi-gatu e endi nemnem tu tep eggak idwatan ni laing tu. ¹⁸ Nem hedin umbesik, man hi-gatu keka-ka-letan e tuka li-bahi tuun nantakkay di na-let ni peteg ni umbesik ni kebayyu.

¹⁹ Job, kaw hi-gam nengidwat ni elet idan kebayyu? Ey kaw hi-gam nengipatmel ni andukkey ni bewek di tengda da? ²⁰ Kaw hi-gam nengidwat ni elet dan umpaytuk e henin dudun? Ey kaw hi-gam nengidwat ni kaumtenul di eleng da et penattakkut dan tuu? ²¹ Hedin ida mekiggubbat man daka pan-iku-met heli dad puyek. Ey nemahhig e na-let idan umbesik. ²² Eleg da amtan umtakut ey eleg da tekkusi ispadah. ²³ Kamangkillang almas idan sindalun nantakkay ni hi-gada niya kaumhili hedin naptangan. ²⁴⁻²⁵ Hedin simmenul tangguyup e humman pengippeamtaan da e wada gubat man ihik idan umbesik. Eleg ida um-ineng. Ida kaumkenu-ngeh hedin dingngel da tenul ni tangguyup. Da mewan kagibbeka e wada gubat anin ni neidaddawwi kad-an da. Hedin dingngel da mandal idan ap-apun sindalu man ihik idan mekiggubbat.

²⁶ Kaw hi-gam nenuttuddun gawwang ni um-tayab ma-lat mampalaw di south ni ahi ketteketa-telan? ²⁷⁻²⁸ Kaw pakkadek mandalem hu tulduh et han tumyab di eta-gey ni an mengapyan buya tud ta-pew ni babattu etan idad naka-itta-gey ni duntug? ²⁹ Kaman-uh-uhdung diman et ang-angen tu animal ni dedpapien tun kennen tu, ³⁰ ni neamung ida impah tu et pangkanen da.”

40

¹ Intu-man APU DIOS ni immehel nan Job ² ey kantuy “Kaw wada pay edum ni ihhumang mun hi-gak, e Dios e Kabaelan tun emin? Kammuy hi-gak neihla. Imay, et manhumangan ita.”

³ Kan Job nan APU DIOS ey ⁴ “Endin hekey hu bilang ku, et humman hu, endi ihhumang kun hi-gam. ⁵ Dakel law inhel ku et humman hu, endi law edum ni nak e-helen.”

⁶ Entanniy immehel mewan hi APU DIOS e wada etan di pewek et kantuy ⁷ “Imay, man-hinnangan ita ma-lat wada mahmahak ni hi-gam niya mahapul ni hummangem. ⁸ Kaw ya pinhed mun e-helen ey hi-gam hu limpiyuh niya neiptek, beken ni hi-gak? ⁹ Kaw neiinggeh hu elet mud elet ku? Kaw heni kidul hu ehel mu henin ehel ku? ¹⁰ Hedin kammuy ‘Em’ peang-ang mu kakulugan ni dayaw mu niya muka pampahhiyai henin kapengippeang-angin patul ni dayaw tu niya kasina-gey ni saad tud tuka pambalwasi. ¹¹ Ey peang-ang mu bunget muddad tutu-un kamampahhiya ma-lat mampekumbabah ida. ¹² Itkel mun hi-gada

niya ibabah mudda, anin idan lawah ni tutu-
 u et pakabbahbah mudda. ¹³ Iku-kum idad
 puyek niya heni mudda ikelabut di bebley idan
 netey. ¹⁴ Et hedin kinabaelan mun impahding
 ida humman, ey hi-gak memengngulun menette-
 bal ni hi-gam niya ebbuluten ku e nengapput ka.
¹⁵ Nemnem mu e ya hippopotamus e anggetakkut
 ni animal ey winedak dama henin hi-gam. Ya
 helek tuka kenna e henin baka. ¹⁶ Nem naka-let
 humman ni animal. ¹⁷ Maka-andeng hu ikul tu
 e henin keyew e sedar niya mekelhidda laman
 ni heli tu. ¹⁸ Ey mekelhi genit tu henin gem-
 bang, niya mekedhel hu heli tu e heni gumek.
¹⁹ Humman keka-ka-letan di emin ni animal
 ni lintuk niya hi-gak ni ebuh pakeapput ni hi-
 gatu. ²⁰ Wadadda hu kakkayyaggud ni kenne-
 tud duntuduntug e kapan-a-ayyamin edum ni
 animal. ²¹⁻²² Kamanhiddum di gilig ni wangwang
 di hengge idan katlubbung e hinenian ni helek e
 lotus et yadda keyew e willow. ²³ Eleg umtakut
 ni naka-let ni danum di Wangwang e Jordan
 ey eleg tu hengnguda anin ni mangkepaghitan
 angah tun danum. ²⁴ Hipa wada kabaelan tun
 mengullap nunman ni animal ma-lat depapen
 tu? Ey hipa wada kabaelan tun mengikket ni
 eleng tu?

41

¹ Heni mewan etan ni animal e Lebayatan.
 Kaw handepap mu humman ni anggetakkut ni
 animal di baybay ma-lat benwitem winu ma-
 lat bedbedam hu hunghung tu? ² Ey kaw

kabaelan mun mantetbeng ni eleng tu et guyudem winu tetwikem hu pangal tun pahul ³ et mampehemmehemmek law ni hi-gam? ⁴ Kaw dammutun tetbalen tun mambalin ni bega-em ni ingganah? ⁵ Kaw dammutun eyyumen mu henin sisit et idwat mun u-ungngam et a-ayyamen tu? ⁶ Kaw dammutun iggatang muddan kaumgangat et gedgeden da et igtang da? ⁷ Kaw meippa-net di ulu tu winu belat tu pahul hedin dehnagen. ⁸ Patnaim ni lipputan et eleg mulli law ipidpidwa. Ey eleg mullin hekey liwwana humman ni neipahding.

⁹ Eleg mabalin ni medpap tep anin ni ebuh penang-angan ni tuu et metu-lin takut tu. ¹⁰ Et hedin hanniman e endi tuun dammutun an meniksikdun nunman ni Lebayatan, hipa makkaw dammutun mekihhanggan hi-gak? ¹¹ Hipa kuma humman ni mengippatnan mangngenghay ni hi-gak ey eleg mekastigu? Hi-gak nanletun emin.

¹² Pinhed kun peamta e ya etan Lebayatan ey naka-let niya et-eteng ni peteg. ¹³ Ey endi tuun dammutun an memi-ki winu menwik ni belat tu. ¹⁴ Ey endi mewan tuun dammutun an menekkang ni bungut tu tep anggetakkut ni peteg hu ngipen tu. ¹⁵ Yadda nan-edaedah ni lukhip tu hu happiyaw tu. ¹⁶⁻¹⁷ Mandudummit idan peteg et anin ni dibdib et eleg tu hanlehep.

¹⁸ Hedin bimma-kih man heni apuy hu matetu e kamandadalang e heni ang-ang ni aggew ni kamangkewa-wa. ¹⁹ Kameukkat hu heni apuy niya ngalab di bungut tu ²⁰ niya kameukkat hu ahuk di eleng tun heni ahuk ni kamangkegiheh

ni emattan helek. ²¹ Kapetbel ni yayyah tu ngalab niya kameukkat hu tebel ni apuy di bungut tu.

²² Et-eteng hu buklew tu niya anggetakkut hu ang-ang tu. ²³ Ey mekelhin emin hu annel tu e heni gumek. ²⁴ Kamei-ellig di makakkelhin batu hu puhu tu e eleg ni hekey umtakut. ²⁵ Hedin imminah ey anin idan na-let ni peteg et ida kaumtakut ey endi mabalin ni pehding da hedin bimma-dung. ²⁶ Eleg mabalin ni melipputan humman ni anggetakkut ni animal tep anin ni ispadah winu pahul et eleg tu hanliput belat tu. ²⁷ Anin ni gumek niya gembang hu igginyang ni hi-gatu et endi silbitu, tep henidda dagemi winu nedunut ni keyew ni hi-gatu. ²⁸ Eleg tu pay pekinna pana ey hedin binelabay da man heni dagemin ebuh etan neiteng-il ni hi-gatu. ²⁹ Eleg tu mewan pekinna pa-tu tep heni dagemin hi-gatu niya anggengi-ngi tu pahul ni meigginyang ni hi-gatu. ³⁰ Hedin ya lukhip ni egeh tu ey makakkelhi niya matedem et heni nealedu hu puyek di tuka keddapi.

³¹ Hedin mewan mangkaykay di dallem ni baybay ey tuka kiwaa danum et heni kaman-lellewwag ³² e heni mablah ni upag. ³³ Endi takut tu niya endi edum ni animal eyad puyek ni henin hi-gatu. ³⁴ Hi-gatu ap-apun emin ni animal di muyung. Endi bilang ni edum ni animal di tuka penang-ang tep nemahhig tuka pampahhiya.”

42

Ya inhumang Job nan APU DIOS

¹ Himmumang hi Job ey kantuy ² “APU DIOS, in-
amtak e han-ipahding mun emin tep dammutun
pehding mu hu hipan pinhed mu niya endi tuun
mabalin ni mengippesiked ni hi-gam. ³ Kammuy
‘Hipa huyyan tu ni-ngangu kakehinga nakka
pannemnem ey endin hekey inamta tu?’ Hi-gak
humman! Mukun hanniman ey tep nakka e-
ehheladda hu kamengippetngan hi-gak e eggak
han-awat.

⁴ Kammuy ‘Mandedngellak ma-lat humangen
ku hu mahmahan mun hi-gak.’

⁵ Yan nunman ey dingngel ku inhel ni edum ni
tuun hi-gak ni meippanggep ni hi-gam. Nem yan
nunya ey inang-ang dakan hi-gak. ⁶ Et humman
hu, nakka umbaing niya nakka mantuttuyyu et
deh e nakka manyuyyuddung di dep-ul ma-lat
peang-ang ku e nakka mantuttuyyu.”

⁷ Negibbuh ni immehel hi APU DIOS nan Job et
kantun Eliphas e iTeman ey “Nakka umbubunget
ni hi-gam niyadda etan dewwan gayyum mu, tep
beken ni makulug hu inhel yun meippanggep
ni hi-gak. Beken kayun henin Job e bega-en
ku e makulug numan inhel tu. ⁸ Et humman
hu, ilaw kayun Job ni pitun baka niya pitun
lakkitun kalneroh et iappit yun hi-gak tep ya
impahding yu. Iddasalan dakeyun Job ma-lat
eggak ipahding ni hi-gayu hu lebbeng tun kastigu
yu tep ya impahding yu. Beken kayun henin
Job e bega-en ku e makulug numan hu inhel tun
meippanggep ni hi-gak.”

⁹ Inu-unnud di Eliphas, hi Bildad et hi Sophar
humman ni inhel APU DIOS et denglen APU DIOS
hu dasal Job.

¹⁰ Negibbuh ni indasalan Job ida gayyum tu ey imbanggad APU DIOS emin hu kinedangyan tu ey induman tu pay et mandubli. ¹¹ Entanni ey immalidda law aaggin Job niyadda gagayyum tu et manhahamul idad baley tu. Impeang-ang da law hemek dan hi-gatu ey ina-alluk da ma-lat liwwanen tudda nemahhig ni hinelheltap tun impaelin APU DIOS ni hi-gatu. Emin ida ey indawtan da hi Job ni pihhuh niya singsing ni balituk.

¹² Binendisyonan APU DIOS hi Job ni daddakkel nem yan nunman, et yan nunya law ey wada hampulut epat ni libun kalneroh tu, enem ni libun kamel tu, dewwan libun baketu niya hanlibun kebayyu tu. ¹³ Ey newada pitun lalakkin u-ungnga tu niya tellun bibi-i. ¹⁴ Ya pengulwan ni bii ey hi Jemimah, hi Kesiah hu neihayned ey hi Keren Hapuk hu udidyan. ¹⁵ Kakat-aguddan peteg ida huyyan bibi-in u-ungngan Job. Ey endi edum ni bibi-i eyad puyek ni mei-ingnegh di kinat-agu da. Indawtan idan Job ni puyek ni tawid da, anin idan lalakkin u-ungnga tun aaggi da.

¹⁶ Neipalpun nunman ey nambiyag pay hi Job ni hanggatut et na-pat ni toon et mepidwaan ni neap-apuan ey inang-ang tu pay ida humman ni inap-apu tu. ¹⁷ Neka-a-amma hi Job ey melinggep neitu-wan tu et han matey.

Ya ehel apu Dios
Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6